

ฉบับ
เข้าพรรษา

ช่วงเวลา
ศึกษาธรรมะ

วารสาร
โพธิยาสัย

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒๖ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐

ก่อนใคร

เสียงแรกแห่งอรุณ
แสงดวงดอกบดอกความใน
พุทธกาลผ่านเลขครึ่ง
ธรรมะยังดำรง
ศรัทธาบวชมาเรียน
เย็น-เช้า ขอเฝ้าไถ่

พุทธคุณให้อุ่นใจ
สัมผัสไถ่พุทธองค์
ยังคงซึ่งเป็นหนึ่งสงฆ์
ทำวัตรส่งดำรงไกล
จักพากเพียรดำรงไว้
เริ่มวันใหม่ ทำวัตรเฉย ๆ

เปิดเล่ม

วารสารโพธิyalay ฉบับเดือนกรกฎาคม มีวันสำคัญในพระพุทธศาสนาถึง ๒ วัน คือวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา

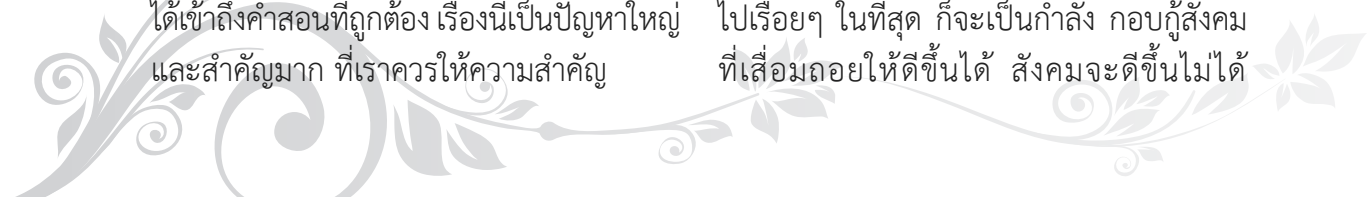
ช่วงเวลาเข้าพรรษา พระภิกษุจะอยู่จำพรรษาประจำที่วัดไม่เดินทางสัญจรไปไหน ซึ่งมีสาเหตุมาจากเป็นช่วงวสันตฤดู หรือ ฤดูฝนนั่นเอง พระพุทธองค์ทรงกำหนดให้พระสงฆ์อยู่กับที่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอยู่กับครูปาจารย์ ด้วยข้อกำหนดนี้ ในประเทศไทยจึงมีประเพณีบวชเรียนช่วงเข้าพรรษา คือ กุลบุตรผู้ประสงค์จะเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามสมควร ก็จะมีนิมอุปสมบทในช่วงเข้าพรรษา ซึ่งจะมีเวลานาน ๓ เดือน ทำให้พอจะรู้จักและเข้าใจพระพุทธศาสนาในขั้นเบื้องต้น เมื่อออกพรรษา สึกหาลาเพศไปแล้วหากยังรู้สึกว่ายากจะเรียนรู้เพิ่มเติมให้มากกว่านั้น ก็มีสถานที่สอนธรรมะอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีมากมาย

เนื่องจากโพธิyalayฉบับนี้ชื่อ “**เข้าพรรษา ช่วงเวลาศึกษาธรรมะ**” เราจึงจัดทำบทความพิเศษ รายงานเรื่องสถานศึกษาธรรมะ ที่มีการเรียนการสอนทั้งภาษาบาลี และพระไตรปิฎกแหล่งใหญ่ๆ ที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง ตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ต้องเน้นย้ำเรื่องความถูกต้อง ตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะปัจจุบัน คำสอนแอบแฝงปลอมปน ที่บิดเบือนพระพุทธพจน์ ทำให้พุทธบริษัทหลงผิดสับสน เป็นอันมาก ซึ่งหากเคราะห์ร้ายไปเจอสถานที่อย่างนั้น จะทำให้เกิดมิจฉาทิฎฐิ เสียเวลา เสียโอกาสที่จะได้เข้าถึงคำสอนที่ถูกต้อง เรื่องนี้เป็นปัญหาใหญ่ และสำคัญมาก ที่เราควรให้ความสำคัญ

สถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนานั้น มีกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ ใครอยู่ใกล้สถาบันใด ก็สามารถไปสมัครเข้าเรียนได้ และเกือบทั้งหมดไม่มีค่าใช้จ่ายในการสมัครเรียน เป็นการให้ความรู้เป็นธรรมทาน เพื่อความเจริญงอกงามและความถูกต้องมั่นคงในคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ไม่ได้อาศัยความเชื่อแบบงมงาย ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวด ความสำคัญแรก คือ ต้องเข้าใจคำสอนอย่างถูกต้อง ความสำคัญที่สอง คือ จะได้ไม่ถูกหลอกหลวงให้หลงผิด กลายเป็นมิจฉาทิฎฐิ ความสำคัญที่สาม คือ สามารถแก้ปริวิต หรือคำกล่าววุ่นๆที่ผิดเพี้ยน ไม่ถูกต้องได้ ความสำคัญที่สี่ คือ สามารถส่งต่อความรู้ที่มีให้กับญาติมิตร บุตรหลาน เป็นการสืบต่ออายุพระศาสนา

จุดมุ่งหมายหลักของการทำวารสารโพธิyalay ก็เช่นเดียวกัน คือการให้ความรู้ และข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงต่อผู้อ่านของเรา ไม่มีการบิดเบือน ปลอมปน แอบแฝง เพื่อผลประโยชน์ใดๆ คณะผู้จัดทำทุกท่านเป็นอาสาสมัครที่มีน้ำใจต่อเพื่อนพุทธบริษัท สละเวลา มาทำวารสารอย่างตั้งใจ ด้วยความหวังว่า จะได้ ‘ให้’ แก่สังคม ตามกำลังความสามารถที่ตนมี และจักได้เป็นแบบอย่าง ให้คนในสังคมคิดเช่นเดียวกัน ร่วมมือและร่วมใจทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นตามที่ตนสะดวกและถนัด ก็จะเป็นการแก้ปัญหาสังคมได้จากจุดเล็กๆ ค่อยๆ ขยายตัวไปเรื่อยๆ ในที่สุด ก็จะเป็นกำลัง กอบกู้สังคมที่เสื่อมถอยให้ดีขึ้นได้ สังคมจะดีขึ้นไม่ได้

เลย หากคนในสังคมไม่คิด
แก้ไข แล้วร่วมแรงร่วมใจ
กันทำให้เป็นพลังในการ
ขับเคลื่อน

สำหรับพุทธบริษัท
ควรเริ่มต้นกับตนเองด้วย
การศึกษาเล่าเรียน ค่อย
พัฒนาตนเองให้มีความรู้
แก่กล้า นอกจากจะช่วย
ตนเองให้ดำเนินไปใน
อริยมรรคแล้ว ยังมีกำลัง
เพียงพอที่จะช่วยเหลือคน
อื่นได้อีกด้วย

ฉะนั้น อย่าปล่อยเวลา
ให้ผ่านไป เริ่มแสวงหา
ความรู้ในทางพระพุทธ
ศาสนา ตั้งแต่ช่วงเวลาเข้า
พรรษาปีนี้เลย คณะผู้จัด
ทำวารสารเชื่อว่า ยิ่งท่าน
ได้ศึกษามากเท่าใด จะพบ
ว่า พุทธธรรมช่างงดงาม
ศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็น
ภูมิปัญญาสูงสุดของมวล
มนุษยชาติ และเราช่างโชค
ดีเสียนี้กระไร ที่ได้เกิดมา
เป็นพุทธศาสนิกชน

คณะผู้จัดทำ

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรสุนนต์ นนทิโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร

บรรณาธิการบริหาร

พนิดา อัจฉรินทร์เพ็ญ

panitaang@gmail.com

รองบรรณาธิการ

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ

Acharak7153@gmail.com

ประสานงาน

พระครูประคุณสรกิจ

(พระมหาการุณย์ กุศลนนโท)

pk.krun21@gmail.com

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง

สำนักงาน : วัดจากแดง

๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์

ช.เพชรหึงษ์ ๑๐

ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐

โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๖๐

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ปก

วิเวก

ภาพปก

Cagino bhikkhu

เครดิตภาพ

มหาบ้านนอก, Cagino bhikkhu,

พม. พงศ์พิสุทธิ์ ฐิตญาโณ,

DEVASHISH, เขมา เขมะ

ศิลปกรรม

สหมิตรกรุ๊ปทีม

อุปกรณ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

โดยคุณพัชรพิมล ยังประการ

ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์

‘สุวิมล’

จัดพิมพ์โดย

สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

- ❁ ปัญหา เรื่องศีล ตอน ๑ .....๓
- ❁ สำนักปฏิบัติธรรมที่สมนาม ตอน ๒.....๘
- ❁ แนะนำสถานศึกษาธรรม.....๑๕
- ❁ ความดีที่แตกต่างกัน.....๑๙
- ❁ ธรรมะ ๓๗ ตอน ๓.....๒๖
- ❁ กวีนิพนธ์ มิตรในเดือนมืด.....๓๕
- ❁ สัลเลขธรรม ตอน ๓.....๓๖
- ❁ ภิกขุภาวะ.....๓๙
- ❁ เข้าพรรษาชวนมาศึกษาปฏิบัติธรรม.....๔๒
- ❁ พระมาลัย ตอน ๕ (จบ).....๔๔

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารโพธิyalัย หรือ
ต้องการแสดงความเห็น ทิชม หรือคำแนะนำใดๆ
กรุณาติดต่อได้ที่อีเมลล์ pk.krun21@gmail.com
(พระครูประคุณสรกิจ หรือพระมหาการุณย์
กุศลนนโท)

วารสารโพธิyalัยจัดพิมพ์ด้วยปัจจัย
บริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา โดยเลือกใช้
กระดาษถนอมสายตาเพื่อรักษาสุขภาพของ
ผู้อ่าน เปี่ยมด้วยคุณค่าทางปัญญาที่คัดสรร
เพื่อแจกเป็นธรรมทานและบริจาคไปตามห้อง
สมุด หากท่านอ่านจบแล้ว ต้องการแบ่งปันธรรม
ทาน โปรดส่งต่อให้ท่านอื่นที่เห็นคุณค่า หรือ
มอบให้ สถาบัน ห้องสมุด วัด หรือสถานปฏิบัติ
ธรรมต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ทาง
ปัญญากว้างขวางต่อไป

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิyalัย
ทุกฉบับย้อนหลังได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง
www.watchakdaeng.com, เว็บไซต์ชมรม
กัลยาณธรรม www.kanlayanatam.com
และ Facebook Page : Kanlayanatam

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. คุณพ่อวัชร - คุณแม่ทองสุข โลหารักษ์พงศ์

ปัญหา เรื่อง ศิล ๑

ศิล มีความหมายและความสำคัญอย่างไร

ปจฺฉา : ศิล แปลว่าอะไร มีความสำคัญอย่างไรกับมนุษย์ทั้งหลายครับ

วิสัยธรรม : คำว่า ศิล นี้ โดยปกติแล้ว เราจะทราบความหมายเพียงคร่าวๆ คือ ศิล แปลว่า ปกติ หรือ การงดเว้น แต่ยังไม่เข้าใจสภาพของ ศิล เพราะโดยแท้จริงแล้ว ศิลเป็นพื้นฐานแห่ง การทำความดีขั้นสูง ในเวลาที่เราจะปฏิบัติ ธรรมเพื่อบรรลุมรรคผล ต้องอาศัยศิลที่เป็น เหมือนพื้น เป็นเหมือนแผ่นดิน เป็นเหมือนแผ่น กระจกานที่จะรองรับ เพราะฉะนั้น ศิล จึงเป็น ธรรมชาติ เป็นปกติของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ทำให้ มนุษย์สูงขึ้น ถ้ามัว ทำไม่จึงเรียกว่า มนุษย์ เพราะมีสิ่งที่ทำให้จิตใจสูง อะไรทำให้จิตใจสูง ก็คือศิล ๕ นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ศิล จึงมีความหมายหลายอย่าง แต่ความหมายย่อๆ ก็คือ ศิลที่เป็นเจตนาคือ ความตั้งใจจะรักษา เรียกว่า เจตนาศิล ศิลที่

งดเว้นเองโดยไม่ได้สมาทาน เรียกว่า วิรตีสิล หรือเจตสิกศิล คือ ความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง อโลภะ อโทสะ อโมหะ หรือเรียกว่า อนภิขณา อพยาบาท สัมมาทิฏฐิ

ศิลคือการสำรวมกาย วาจา หรือจิตที่ เข้าไปสำรวมกาย วาจา เรียกว่า สังวรศิล การไม่ล่วงละเมิดในขณะที่เราไปประสบ กับวัตถุหรือสิ่งที่จะต้องล่วงละเมิด แต่เรา ไม่ล่วงละเมิด ก็เป็น อวิติกกมศิล

แต่ความหมายของศิล ที่ญาติโยมสาธุชน เข้าใจได้ง่ายๆ ก็คือ ศิลที่เป็นข้อห้าม และศิล ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี

ศีลที่เป็นข้อห้าม เช่น ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประทุพติผิดในกาม ห้ามกล่าวเท็จ ห้ามดื่มสุราเมรัย อย่างนี้เรียกว่า **วาริตตศีล**

ศีลที่เป็นวัตนธรรมประเพณี เช่น บิดามารดาควรทำหน้าที่อย่างไรต่อบุตรธิดา บุตรธิดาควรทำหน้าที่อย่างไรต่อบิดามารดา อาจารย์ควรทำหน้าที่อย่างไรต่อศิษย์ ศิษย์ควรทำหน้าที่อย่างไรต่อครูบาอาจารย์ อย่างนี้เป็นต้น เรียกว่า **จาริตตศีล**

ศีลที่เป็นข้อห้าม ถ้าใครล่วงละเมิดก็มีโทษตามสถานะนั้นๆ เช่น ไปเกิดในอบายภูมิ หรือเกิดเป็นคนไม่สมบูรณ์ ไม่สมประกอบ ส่วนศีลที่เป็นวัตนธรรมประเพณี ใครทำก็ได้ ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้คาดโทษ

เมื่อเราเข้าใจเรื่องของศีลแล้ว เราจะทราบที่เรารักษาศีลไปทำไม ซึ่งความหมายของศีลในที่นี่ ก็คือ ศีลทำให้บุคคลมีจิตใจปกติ ส่วนคนที่จิตใจไม่ปกติ คือคนที่ผิดศีล มีใจโหดเหี้ยม ก็มักจะฆ่าสัตว์ มีจิตใจเห็นแก่ตัวก็คดโกง ลักทรัพย์คนอื่น มีจิตใจเห็นแก่ได้เห็นแก่ความสุขส่วนตัวก็คิดประทุพติผิดในกาม มีจิตใจที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อชาวโลกก็คิดจะกล่าวคำมูสา มีจิตใจไม่คิดจะช่วยรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตของตนและผู้อื่น ก็มักจะผิดศีลข้อ ๕ คือ ดื่มสุราเมรัย

เพราะฉะนั้น ถ้าเรารักษาศีล ศีลจะคอยควบคุมกายวาจาของเราให้อยู่ในสภาพที่เป็นปกติสุข นั่นคือความหมายของคำว่าศีลโดยย่อๆ

มีความจำเป็นแค่ไหน ที่จะต้องรักษาศีล

ปุจฉา : เรามีความจำเป็นแค่ไหน ที่จะต้องรักษาศีลครับ

วิสัชนา : ก่อนอื่นเราต้องถามตัวเองก่อนว่า อยากจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกไหม หรืออยากจะเป็นเทวดาไหม หรืออยากจะเป็นนิพพานไหม

ถ้าอยากจะเป็นมนุษย์อีก ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาศีล ๕ แต่ถ้าไม่อยากจะเกิดเป็นมนุษย์อีก ไปนรกดีกว่า ไปเป็นเปรตดีกว่า ไปเป็นอสุรกายดีกว่า ไปเป็นสัตว์เดรัจฉานดีกว่า ถ้าคิดอย่างนี้ ศีลก็ไม่มี ความจำเป็นสำหรับเรา

แต่ถ้าเราคิดว่า トラบไตที่เรายังไม่ได้ไปนิพพาน ยังเวียนว่ายตายเกิด อยากมีความสุข トラบนั้น ศีล ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเรา เพราะศีลจะเป็นต้นทุนแห่งการเกิดมาเป็นมนุษย์นั่นเอง

เพราะแท้จริงแล้ว การที่เราจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์อีก หรือจะได้ไปเกิดในอบายภูมิ ศีลคือสิ่งค้ำประกันชีวิตอย่างแน่นอนว่า หากเรารักษาศีล ๕ ได้บริสุทธิ์ อย่างน้อยที่สุดเราก็ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะบอกถึงความจำเป็นว่า จำเป็นแค่ไหนที่เราจะต้องรักษาศีล

และหากเราได้ทราบรายละเอียดของศีลแต่ละข้อๆ ยิ่งขึ้นไปอีก เราก็ยิ่งเห็นว่า อวัยวะต่างๆ ของเรา จะเป็นตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ผิพรรณ สุขภาพร่างกาย ทั้งหมด เราได้มาเพราะศีล

บางคนมีผิวพรรณดี บางคนมีผิวพรรณไม่ดี บางคนมีร่างกายแข็งแรง บางคนมีร่างกายไม่แข็งแรง บางคนเสียชีวิตตั้งแต่อายุน้อย บางคนมีอายุยืนยาวนาน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทั้งหมด มีพื้นฐานมาจากศีลนั่นเอง

ฉะนั้น ถ้าเรารักษาศีลเอาไว้ดี เราจะมั่นใจได้ว่า เป็นมนุษย์ก็จะมีอายุครบอายุขัย ชีวิตก็จะปลอดภัย ร่างกายก็จะแข็งแรง ปัญญาญาณเฉลียวฉลาด สิ่งที่จะได้จากการรักษาศีลมีมากเกินที่เราลงทุน เราลงทุนไปเพียง ๕ ข้อ คือรักษาศีล ๕ แต่สิ่งที่เราจะได้กลับมาก็คืออวัยวะครบถ้วน ๓๒ ประการ ไม่เป็นบ้า ไม่เป็นไข้ ไม่บอด ไม่หนวก และได้เกิดมาในตระกูลสูง

การที่เราได้สิ่งต่างๆ เหล่านี้มาโดยแลกกับการรักษาศีล ๕ มันน่าจะคุ้มค่า ก็คือ ชีวิตดีๆ ทั้งชีวิตที่เราได้มาเพราะเรารักษาศีล ๕ แต่ถ้าเรารักษาบ้าง ไม่รักษาบ้าง ก็ได้ชีวิตมาเหมือนกัน แต่ว่าเป็นชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ เป็นชีวิตที่ไม่สมประกอบ คือ อาจจะมีเกิดมาแล้ว เป็นเด็กปัญญาอ่อน อาจจะมีเกิดมาแล้วพิการ ตั้งแต่กำเนิด อาจจะมีเกิดมาแล้วร่างกายอวัยวะไม่ครบถ้วน ๓๒ ประการ ถ้ามัวเกิดมาแล้วเป็นอย่างนั้นเพราะอะไร ก็เพราะการรักษาศีลที่ไม่สมบูรณ์ คือตั้งใจรักษาบ้าง ไม่รักษาบ้าง โดยมากไม่ค่อยตั้งใจจะรักษา

จริงๆ แล้ว ศีล ๕ นั้น แม้ตั้งใจรักษาได้เพียงชั่วขณะจิตหนึ่ง ก็มีสิทธิ์กลับมาเกิดเป็น

มนุษย์ ขณะจิตหนึ่งเร็วขนาดไหน ตีตนิ้วมือครั้งหนึ่งจิตของเราเกิดดับแล้วแสนโกฏิกขณะเพราะฉะนั้น เพียงแค่เราตั้งใจรักษาจริงๆ ได้เพียงขณะจิตหนึ่ง ก็ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว แต่ถ้าอยากเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ก็ควรรักษาให้ได้หลายๆ ขณะจิต หรือทั้งวันทั้งปี หรือตลอดชีวิต

ฉะนั้น ศีล ๕ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าไม่อยากไปเกิดในอบายภูมิ และอยากมาเกิดเป็นมนุษย์ หรือเป็นเทวดา

ศีล จำเป็นต้องขอหรือสมათานจากพระสงฆ์หรือไม่

ปุจฉา : การขอศีลหรือการสมათานศีล ๕ จำเป็นต้องขอหรือสมათานจากพระสงฆ์หรือหิ้งพระหรือไม่ครับ

วิสัชนา : ถ้าเรามีเจตนาตั้งใจจะงดเว้นแล้ว จะขอจากพระสงฆ์ก็ได้ ไม่ขอก็ได้ อย่างนี้ท่านเรียกว่า **วิรัติศีล** คือศีลที่งดเว้นเมื่อประสบโอกาสที่จะล่วงละเมิดโดยที่ไม่ได้สมათานกับใครเลย ก็สามารถที่จะรักษาได้เช่นกัน

แต่ศีลที่ขอจากพระสงฆ์หรือหน้าพระพุทธรูปแล้วเรารักษานั้น เรียกว่า **สมათานศีล** คือศีลที่สมათานแล้วรักษา สมათาน แปลว่า ตั้งมั่น เพราะบางครั้งศรัทธาของเรายังอ่อนแอจิตใจยังไม่เด็ดเดี่ยว ไม่เข้มแข็ง เมื่อเห็นสิ่งที่จะต้องล่วงละเมิด เราก็ไปล่วงละเมิดได้ง่าย แต่ถ้าเราไปสมათานกับพระสงฆ์ที่ดี ไปสมათานต่อหน้าพระพุทธรูปที่ดี ทำให้ศรัทธาของเราเพิ่มพูนขึ้น ทำให้จิตใจของเราเข้มแข็งขึ้น

ถามว่า ระหว่าง สมათาน กับ ไม่ได้สมათาน แต่รักษา จะแตกต่างกันไหม ตอบว่า ไม่แตกต่างกัน

การสมาทานแล้วรักษา ที่เรียกว่า สมาทานศีล นั้น ถ้าเรายังมีจิตใจไม่เข้มแข็ง หรือยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องศีลดีพอ ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะ สมาทาน

แต่ถ้าเราเข้าใจเรื่องของศีลดีแล้ว และ ตั้งใจประพฤติปฏิบัติอยู่แล้ว แม้ไม่สมาทาน แต่ตั้งใจปฏิบัติต่อไปเลย ก็ไม่เป็นไร ก็คือใช้ได้ ทั้ง ๒ อย่าง นั่นเอง

ศีล ๕ มีอะไรบ้าง

ปจฺฉา : หลายๆ ท่าน ยังไม่รู้ว่ามีศีล ๕ มีอะไรบ้างครับ

วิสัชนา: ศีล ๕ ข้อ ๑ เว้นจากปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) ข้อ ๒ เว้นจากอทินนาทาน (การลักทรัพย์) ข้อ ๓ เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร (การประพฤตินิโคตของผู้อื่น) ข้อ ๔ เว้นจากมุสาวาท (การพูดเท็จ) ข้อ ๕ เว้นจากสุราเมรัย (การเสพสิ่งมีเมาเมมีสุราเมรัยเป็นต้น)

ศีล ๕ เหล่านี้ ถ้าไปโยงเข้ากับสุจริต ๓ ก็คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤตินิโคตในกาม จัดเป็น กายสุจริต เว้นจากมุสาวาท จัดเป็นวจีสุจริต การเว้นจากสุราเมรัย ไม่ได้จัดอยู่ในสุจริตหรือ ทุจริต

หากไม่รักษาศีล ๕ เป็นเบื้องต้นก่อน จะบรรลุ เป็นพระอริยบุคคลได้หรือไม่

ปจฺฉา : หลายท่านตั้งใจว่า เกิดมาเป็น ชาวพุทธแล้ว ก็อยากจะบรรลุธรรมเป็นพระ โสดาบัน พระสภิกากามี พระอนาคามี หรือ พระอรหันต์ แต่ก็ไม่ค่อยสนใจเรื่องศีลเบื้องต้น จะทำอย่างไรดีครับ

วิสัชนา : ไม่ผ่านศีล ไม่ได้เลย เจริญพร

สีเลน สุคติ ยนฺติ. บุคคลจะไปสู่สุคติคือจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ หรือไปสวรรค์ได้ ก็เพราะศีล สีเลน โภคสมฺปทา. มีทรัพย์สินที่มั่นคงได้ ก็เพราะศีล สีเลน นิพพุตี ยนฺติ. จะไปพระ นิพพานได้ก็เพราะศีล ถ้าไม่มีศีลเป็นพื้นฐาน ก็ไปนิพพานไม่ได้ เพราะศีลนี้เป็นบาทเป็นพื้นฐานแห่งการบรรลุมรรคผลนิพพาน

อย่างเช่น ในสมัยพุทธกาล มีพระเถระอายุ ๕ ขวบ เรียกว่า ปัญจสีลสมาทานิเถระ ในชาติ ก่อน เป็นคนยากจน มีข้าวน้ำและโภชนะน้อย ต้องรับจ้างทำมาหากินอยู่ในนครจันทวดี อยากจะทำบุญให้ทานก็ทำไม่ได้ เพราะไม่มีไทยธรรม คือข้าวและน้ำเป็นต้นที่จะเอาไปทำบุญ อยาก

จะบวชก็บวชไม่ได้เพราะต้องทำงานรับจ้างคน อื่นเลี้ยงชีพจนไม่มีโอกาส วันหนึ่งไปถามพระ นิสมเถระ สาวกของพระพุทธเจ้าพระนามว่า อโนมทัสสี ว่า ไม่มีของทำบุญ ไม่มีเงินทำบุญ แต่อยากจะทำบุญ จะทำอะไรรึได้บ้าง พระเถระ ก็บอกว่า ทำบุญที่ไม่ต้องใช้เงิน ง่าย ๆ สำหรับฆราวาส คือ การรักษาศีล ๕

ตั้งแต่นั้น ท่านก็รักษาศีล ๕ ตลอดชีวิต ในช่วงที่มนุษย์มีอายุยืนแสนปี พอชาติสุดท้าย หลังจากนั้น ได้ไปเกิดบนสวรรค์ตั้ง ๓๐ ครั้ง เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๗๕ ครั้ง ได้เป็นพระ ราชาหลายครั้ง ชาติสุดท้ายได้เกิดเป็นเศรษฐี เป็นลูกของเศรษฐี แม่พาไปวัดวันแรก แม่กำลัง

รับศีลอยู่ ลูกอายุ ๕ ขวบ นิ่งอยู่ข้างๆ แม่ ฟัง พระท่านให้ศีลไปทีละข้อๆ อดีตชาติตนเอง เคยรักษามาด้วยความตั้งใจ พอมาได้ยิน พระให้ศีลอีกชาตินี้ ระลึกตามศีลของตน โอ้... ในอดีตเรามีศีลบริสุทธิ์ เราจึงได้เกิดอย่างนี้ แล้ว เกิดปิติโสมนัส แล้วก็ข่มปิติโสมนัส แล้วเจริญ วิปัสสนา วิปัสสนานี้ชาติก่อนเคยเจริญมาแล้ว เพราะฉะนั้น ชาตินี้ เพียงแค่ได้ยินเรื่องศีลเท่านั้นเอง เกิดปิติแล้วข่มปิติ แล้วเจริญวิปัสสนา ได้ บรรลุเป็นพระอรหันต์ ในขณะที่แม่ตนเองนั้น รับศีล ๕ จบ ก็ยังเป็นปุถุชน แต่ลูกน้อย อายุ ๕ ขวบ ไปวัดวันแรก รับศีล ๕ ฟังศีล ๕ จบ ได้ บรรลุเป็นพระอรหันต์ จากนั้น พระพุทธเจ้าก็ได้ ประทานการบวชให้ท่าน

จากตัวอย่างเรื่องนี้จะเห็นว่า ถ้าไม่มีศีลก็ไม่อาจจะบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ถามว่า ท่านรักษาศีลตอนไหน หลายคนบอกว่า เอ๊ะ...ก่อนมาวัดก็ไม่เห็นจะรับศีลเลย แต่พอมาถึงฟังธรรมแล้วได้บรรลุธรรม

จริงๆ แล้ว ในขณะที่ฟังธรรม บางคนก็ตั้งใจดเว้น เรียกว่า **วิรัติศีล** บางคนมีเจตนางดเว้นแต่ยังไม่ได้สมาทานก็เป็น **เจตนาศีล** บางคนสมาทานแล้ว จึงดเว้นก็เป็น **สมาทานศีล** ฉะนั้น การจะบรรลุมรรคผลนิพพานต้องมีศีลเป็นพื้นฐาน อย่างน้อยก็คือศีล ๕

หากไม่รักษาศีล แล้วไปปฏิบัติวิปัสสนาจะเป็นอย่างไร

ปจฺฉา : หากไม่ได้รักษาศีล แล้วไปปฏิบัติวิปัสสนา จะทำให้บรรลุธรรมได้ยากขึ้น จริงหรือไม่ครับ

วิสัชนา : จริงๆ เจริญพร เพราะถ้าไม่มีศีลเลย ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาตลอดเวลา เมื่อไป

ปฏิบัติธรรม จิตจะเกิดวิปปฏิสาร คือความไม่สบายใจ ปิติไม่เกิด เมื่อปิติไม่เกิด ปัสสัทธิไม่เกิด เมื่อปัสสัทธิไม่เกิด ญาณทัสสนะไม่เกิด และวิปัสสนาญาณก็ไม่เกิด

ฉะนั้น ถ้าไม่มีศีล การเจริญวิปัสสนาก็เป็นไปไม่ได้ อย่างที่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ท่านพระพุทธโฆสจารย์ ได้ยกพระพุทธพจน์บทหนึ่งว่า

สีเล ปติฏฺฐาย นโร สปลฺยโณ

จิตฺตํ ปญฺญญจ ภาวยํ

อาตาปี นิปโก ภิกขุ

โส อิมํ วิชฺฌเย ชฏฺเฐ สีเล ปติฏฺฐาย

กุลบุตรที่จะบรรลุมรรคผลนิพพาน ต้องตั้งอยู่ในศีล **จิตฺตํ ปญฺญญจ ภาวยํ** แล้วจึงเจริญจิต เจริญภาวนา **อาตาปี** มีความเพียรในการเจริญวิปัสสนา **นิปโก ภิกขุ** มีปัญญาที่จะพิจารณา พิจารณา **โส อิมํ วิชฺฌเย ชฏฺเฐ** กุลบุตรที่รักษาศีล ตั้งอยู่ในศีลแล้วนั้นแหละ สามารถที่จะถางซังข์ คือตัดรอกให้ออกไปจากจิตใจ และเข้าถึงพระนิพพานได้

ในคัมภีร์ต่างๆ ก็กล่าวไว้ชัดเจนว่า **สีเล ปติฏฺฐาย** ต้องตั้งอยู่ในศีล **จิตฺตํ ปญฺญญจ ภาวยํ** แล้วจึงเจริญจิตเจริญภาวนาได้ นี่คือหลักฐานที่นำมาจากคัมภีร์ต่างๆ ฉะนั้น อย่างน้อยๆ ก็ต้องมีศีล

สำนักปฏิบัติธรรมที่สมนาม ๒

สำนักกรรมฐานไป สำนักปฏิบัติธรรมมา

ได้ยินคนนั้นบอกว่าจะไปปฏิบัติธรรมที่นั่น จังหวัดนั้น คนนี้บอกว่าจะไปปฏิบัติธรรมที่โน่น จังหวัดโน่น ฟังแล้วน่าจะน่าชื่นใจ ว่ามีผู้สนใจปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น คนมาทางธรรมกันเยอะ

แต่พอมานึกอีกทีว่า เอ๊ะ ที่พูดกันอย่างนั้นหมายความว่าอยู่ที่นี้ ที่เป็นอยู่กันทุกวันๆ นี้ ไม่ได้ปฏิบัติธรรมกันเลยหรือ อยู่ที่บ้าน เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูก ไปที่ทำงาน มีตำแหน่งหน้าที่กันต่างๆ นั้น ไม่ได้ปฏิบัติธรรม ไม่ได้เป็นอยู่ ไม่ได้ทำหน้าที่ของตัวเองให้ถูกต้อง อย่างนั้นหรือ จึงต้องรอไว้ไปที่วัดนั้น ไปที่สำนักโน่น ที่ไกลๆ นั้น จึงจะได้ปฏิบัติธรรมกันทีหนึ่ง คราวหนึ่ง

คราวนี้ พอเจอกันอีก จึงถามอย่างที่ว่า เมื่อกี้ คนที่บอกว่าจะไปปฏิบัติธรรมที่โน่นที่โน่น ก็รีบปฏิเสธว่า ไม่ใช่อย่างนั้น ฉันก็ปฏิบัติธรรมดำเนินชีวิตให้ดี ทำหน้าที่ให้ถูกต้องอยู่เป็นประจำนี่แหละ แต่ที่ว่าไปปฏิบัติธรรมนั้น คือฉันไปฝึกปฏิบัติหัดอบรมหรือเรียนรู้เข้าใจวิธีทำจิตใจให้สงบ ได้เจริญสมาธิ เจริญปัญญา รู้จักแก้ปัญหาชีวิต ทำจิตใจให้มีความสุขได้ดีขึ้น

เมื่อได้ฟังคำตอบว่าอย่างนี้ จึงค่อยว่า อออย่างนี้ก็ดีดี แต่ทำไมไม่บอกมาให้ชัดเจนว่า ไปปฏิบัติธรรมในชั้นฝึกจิต ในชั้นวิปัสสนาปัญญา หรือจะไปเจริญสมณะ ไปเจริญวิปัสสนา ก็ว่าไป

เวลานี้ มีสำนักปฏิบัติธรรมมากมาย มีสำนักเกิดใหม่ ตั้งใหม่กันเรื่อย อย่างที่ว่าเมื่อกี้

*พูดแก่ญาติโยม ซึ่งไปเยี่ยมที่ ร.พ. ศิริราช วันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๖๐ (เพิ่มเติมให้ชัดเจน) คือคุณหมอกฤษณา คุณพงษ์สวัสดิ์ คุณฉวีวรรณ คุณแป้ว มีพระเกตุญาณ ร่วมปฏิสนธิการ ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือ ชื่อ “สำนักปฏิบัติธรรมที่สมนาม คือพื้นธรรม พื้นถิ่น พื้นไทย”

คือน่าอนุโมทนา น่าชื่นใจว่ามีพระมีโยมมาปฏิบัติธรรมเอาจริงเอาจังกันมากขึ้นๆ

แต่ตั้งว่าเมื่อกี้ ความชัดเจนเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องภาษา ถ้อยคำ ถ้าพูดพรวดๆ คลุ่มๆ วั้ ต่อไป พอใช้กันอยู่ตัวลงตัว พอพูดขึ้นมา ก็จะพาให้คนเข้าใจคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยน มองย้อนหลังไปในชีวิตของอาตมาเอง ๔๐ - ๕๐ ปีก่อนโน้น ในขอบเขตที่อาตมาารู้ได้ เห็นได้ ไม่ได้ยินคำว่าสำนักปฏิบัติธรรม มีแต่ “สำนักกรรมฐาน” บางแห่งก็เรียกตัวเองเหมือนจะให้เห็นว่าเป็นระดับสูงหน่อยว่า “สำนักวิปัสสนา” แต่เวลานี้ “สำนักกรรมฐาน” และ “สำนักวิปัสสนา” เหมือนว่าเลื่อนๆ หรือหายไปมีแต่ “สำนักปฏิบัติธรรม” ขึ้นมาแพร่หลาย ขยายกันไป

ทำไม “สำนักกรรมฐาน” และ “สำนักวิปัสสนา” เลือนหายกลายเป็นมี “สำนักปฏิบัติธรรม” ขึ้นมากันใหญ่ เรื่องนี้พอจะเข้าใจได้ เป็นเรื่องของภาษา เรื่องถ้อยคำ กับความนิยมตามสภาพจิต สภาพปัญญาของยุคสมัย

ดูเมืองไทยในอดีต เมื่อเข้าสู่สมัยใหม่ คนไทยหันไปนิยมยกย่องความเจริญแบบตะวันตก หันไปตามรั้ววัฒนธรรมของเขา แถมหันหลังให้วัฒนธรรมไทย ถึงกับดูถูกเรื่องอะไรๆ ที่ถือว่าเป็นของไทย เป็นของโบราณ ล้าสมัย คร่ำครึ

ทีนี้ เมื่อดูถูก หันหลังให้ ไม่สนใจ คนก็ยังไม่ศึกษา เรื่องเก่าๆ นั้น คนก็ยังไม่รู้ ถ้าไม่เลือนหายไป ก็รู้เข้าใจกันผิดๆ

จำได้แม่นว่า เมื่ออาตมาเป็นสามเณร ใกล้เคียง พ.ศ. ๒๕๐๐ คนไทยกำลังตื่นตามตะวันตก หลงวิทยาศาสตร์กันอย่างหนักทั้งที ก็ไม่รู้จริง ตอนนั้น ก็อย่างที่ว่า อะไรที่เป็นเรื่องเก่าๆ ของไทย เรื่องที่สืบทอดมา รวมทั้งพระพุทธ

ศาสนา เขาถูกดูว่าล้าหลัง ไร้เวลา คร่ำครึ คำว่า “สมาธิ” อย่าไปพูด ชาวบ้านก็ห่างเหินไม่เข้าใจแล้ว ส่วนคนไทยสมัยใหม่ก็จะหัวเราะเยาะ ยิ่งคำว่า “สมถะ” ละก็ไม่ได้เรื่องเลย พอพูดถึง “วิปัสสนา” เขาก็เอาไปใส่เข้ากับการนั่งเทียน หรือนั่งทางใน ว่านั่งหลับตามองเห็นโน้นเห็นนั่น

เป็นอันว่า สมาธิ สมถะ วิปัสสนา กรรมฐาน ฯลฯ เป็นเรื่องราวถ้อยคำที่คนไทยสมัยใหม่ยุค นั้น พากันเหยียดหยัน ยิ้มเยาะ

ทีนี้ ใกล้เคียง พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้นแหละ ที่อเมริกา ดินแดนยอดนิยมในฝันของคนไทยยุคนั้น คนรุ่นใหม่ของเขาเกิดขึ้นตัวหันมาสนใจคำสอนธรรมของตะวันออก เริ่มด้วยพวก Beat Generation (ขอให้ไปค้นความรู้เอาเอง) ต่อด้วยยุคของพวก “ฮิปปี” (hippies) แล้วก็ขบวนการศาสนาตะวันออกมากมาย (ดังเช่น Transcendental Meditation จนถึงทริกฤษณะ/Hare Krishna) ฝรั่งเด็กฝรั่งโตหันมาสนใจฝึกนั่งสมาธิกันใหญ่ จนจะเป็นแพชชั่น

คราวนี้คนไทยสมัยใหม่ คนไปเรียนเมืองนอก ไปอเมริกา มา ก็ชื่นชมสมาธิด้วย ใครพูดถึงสมาธิ กลายเป็นดี เป็นโก้ ตอนนั้นคนไทยเก่าๆ ก็พอจะเลิกอายเลิกกลัวที่จะพูดถึงสมาธิ เป็นต้น คนทั่วไปเปลี่ยนท่าทีมาทางสนใจกันขึ้น

ทีนี้ คนไทยนั้นห่างเหินเรื่องเนื้อหาสาระของพระพุทธศาสนามานาน ตอนนั้นจึงเหมือนจะฟื้นกันใหม่

ช่วงเวลานั้นก็เหมือนเป็นระยะหัวเลี้ยว หัวต่อ ถึงแม้สถานการณ์จะผันตัวดีขึ้น แต่คำที่ดีขึ้นมาจริงจัง ก็คือ “สมาธิ” ถือว่าเป็นคำยอดนิยมได้คำหนึ่ง ผรั่งพูดกันนัก จนต่อมาก็เข้าไปอยู่ในพจนานุกรม/dictionary ภาษาอังกฤษทั่วไปหมด คือคำว่า “samadhi” (ถอยหลังไปก่อนปี 1997 ก็ยังเป็นคำที่หาไม่ยากใน dict.)

ส่วนคำอื่นๆ ซึ่งห่างเหินมานาน อย่างกรรมฐาน สมณะ วิปัสสนา คนไม่คุ้น หรือยังรู้สึกในทางไม่ค่อยดี รู้สึกแปลกๆ หรือบางทีก็มองไปในเชิงกลัวๆ อย่างน้อยๆ เป็นเรื่องยาก หรือห่างไกลตัว ไม่ชวนให้สนใจหรืออยากเข้ามาร่วม คำเดิมคำเก่าที่ว่า สำนักกรรมฐาน สำนักวิปัสสนา จึงน่าจะไม่น่าชวนใจ (บางแห่งตั้งเป็นทำนองสถานฝึกสมาธิ หรือศูนย์ฝึกสมาธิ คล้ายอย่างที่ฝรั่งมี meditation center แต่ตามหลักพระพุทธศาสนา อันนั้นมีความหมายแคบเกินไป ได้แก่สมณะ)

ทีนี้ มองในเชิงสันนิษฐาน ท่านผู้ปรารถนาดี อยากจะส่งเสริมการปฏิบัติ ที่เรียกว่าสมณะ - วิปัสสนา ก็คิดหากันว่าจะใช้คำเรียกว่าอะไรดี จะได้จูงใจคน อย่างน้อยก็ให้ฟังเข้าใจสบายๆ นี้ก็คือท่านมีความคิดดี และก็มีภาพปรารถนาดีมากๆ ด้วย ไปๆ มาๆ ก็ใช้คำว่า “สำนักปฏิบัติธรรม” ขึ้นมา ซึ่งเป็นคำที่ดี และก็ใช้กันมาๆ จนคงเรียกได้ว่าติดแล้ว

แต่การปฏิบัติของสำนักปฏิบัติธรรม ที่จัดกันอยู่นั้น เป็นการปฏิบัติธรรมในความหมายของสมณะ - วิปัสสนา หรือเรื่องกรรมฐานนั่นเอง คือธรรมที่มุ่งเน้นในระดับของจิตต - ปัญญา ภาวนา ไม่ใช่ครอบคลุมการปฏิบัติธรรมทั้งหมด ตั้งแต่ทาน ศีล ๕ เบื้องต้น ซึ่งในสำนักปฏิบัติฯ ก็สอน แต่แค่เป็นส่วนเสริมประกอบ

เรียกให้ตรงให้พอดี

อย่างที่ว่าแล้ว เวลาใช้ คำเรียกว่า “ปฏิบัติธรรม” และ “สำนักปฏิบัติธรรม” นั้น ใช้กันติดแล้ว

แต่ที่นี้ พอใช้กันติด ลงตัว อยู่ตัว ความหมายของคำว่าปฏิบัติธรรม ก็เลยพลอยจำกัดแคบลง มาตามคำที่ใช้กันติดแล้วนั้นด้วย คือ ที่ว่าสำนักปฏิบัติธรรมนั้น ธรรมที่ปฏิบัติก็คือเรื่องสมณะ - วิปัสสนา หรือเรื่องกรรมฐาน หรือจะเรียกด้วยคำอื่นก็ได้เช่น จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เอาแค่นี้ ในระดับนี้

คราวนี้ พอพูดถึงปฏิบัติธรรม - สำนักปฏิบัติธรรม คนก็ไม่นึกถึงธรรมอีกมากมาย อย่างในมงคลสูตร ที่พระพุทธเจ้าตรัสสอน เช่นว่า “อเสวนา จ พาลานํ, ปณจิตานญจเสวนา” ไม่คบพาล คบบัณฑิต... “มาตาปิตุอุภูฐานํ ปุตตทารสส สงคโห” บำรุงเลี้ยงพ่อแม่ ดูแลรวมใจลูกเมีย... “อนากุลา จ กมมนตา” ทำการงานให้เสร็จเรียบร้อยไม่คั่งค้างหมักหมม ฯลฯ **ทั้งที่ว่าธรรมเหล่านี้แหละ จะต้องให้คนทั่วไปปฏิบัติอย่างประชิดติดประจำตัว**

ถ้าคนทั่วไปเข้าใจแคบเข้ามาเอาแค่กรรมฐานเป็นการปฏิบัติธรรม ก็เกิดช่องโหว่ หรือได้แค่ครึ่งๆ กลางๆ ไม่เต็มความหมายของการปฏิบัติธรรมอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสสอน

ดูตัวอย่างง่ายๆ ในพระไตรปิฎก ท่านผู้หนึ่ง
 เล่าว่า “สวาห...ปฏิบัติชิตวา ตถาคตสส ธมเม”
 (“ข้าพเจ้านั้น...ปฏิบัติธรรมทั้งหลายของ
 พระตถาคตเจ้า”) แล้วก็บรรยายธรรมที่ตน
 ปฏิบัติอย่างยืดยาว ซึ่งทั้งหมดนั้นก็คือศีล ๕
 (ขุ.วิ.๒๖/๕๓/๙๕) นี่ก็ชัดว่าการถือศีล ๕
 เป็นการปฏิบัติธรรม

อรรถกถาก็ใช้ให้เห็นไว้ชนิดครอบคลุม
 หมดสิ้น เช่นว่า “โลกียโลกุตตรสุขสส มคคภูต
 สีลาภิรมม ปฏิบชชิตวา...” (“ปฏิบัติธรรมมีศีล
 เป็นต้น ซึ่งเป็นทางแห่งโลกียสุข และโลกุตตร-
 สุข”, อิติ.อ.๓๘๖) การถึงไตรสรณะท่านก็เรียก
 เป็นการปฏิบัติธรรม (วิมาน.อ.๒๗๗)

เป็นอันว่า ถ้าจะให้ดี ก็ต้องให้คนรู้เข้าใจ
 ให้ถูกต้องว่า “ปฏิบัติธรรม” หมายความว่านำ
 ธรรมมาปฏิบัติ เอาธรรมมาใช้ในชีวิตที่เป็นอยู่
 ดำเนินไป ตั้งแต่ในใจไปจนถึงในโลกในสังคม
 ตลอดทั้งหมด หรือว่าทั้งในการดำเนินชีวิต และ
 จัดกิจการสังคม

ถ้าเป็นชาวบ้าน ก็ว่าทั้งทาน ศีล และภาวนา
 ถ้าเป็นพระเณร ก็ว่า ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา
 หรือจะพูดให้ชาวบ้านเข้าใจง่ายขึ้น ก็ยกมงคล
 ธรรม ๓๘ ในมงคลสูตรมาให้ดู ตั้งแต่ว่า ไม่
 เสวนาคนพาล แต่เสวนาบัณฑิต...เล่าเรียนให้
 รู้เชี่ยวชาญ มีศิลปวิทยา...ไปจนถึงใจผ่องแผ้ว
 ผลบุญเผชิญอะไร จิตไม่หวั่นไหว นี่คือปฏิบัติ
 ธรรมทั้งนั้น ใครทำได้ ก็เป็นนักปฏิบัติธรรมที่
 เยี่ยมยอด ควรยกย่อง

เรื่องนี้สำคัญอย่างยิ่งสำหรับปัจจุบัน ทำไม
 จึงว่าสำคัญนัก เราก็เห็นกันอยู่ว่า เวลาไม่
 ต้องพูดถึงคนไทยทั่วไป แม้แต่ชาวถิ่นชาวบ้าน
 ในชนบทห่างไกล ก็ถูกฤทธิ์ความตึ้นนิยมความ
 เจริญสมัยใหม่จูงพาให้เห็นห่างออกไปจาก

ธรรม จากพระศาสนา จนกระทั่งว่าเขาแทบ
 ไม่รู้จักหลักธรรมอะไรเลย การปฏิบัติธรรมที่
 สืบทอดมาในวัฒนธรรม ในประเพณีต่างๆ
 แทบไม่เหลือสาระ มีแต่รูปแบบหรือพิธีที่เพี้ยน
 ความหมายไปแล้ว สักว่าทำหรืออ้างกันไป
 พุดสั้นๆ ว่าเขาไม่รู้จักว่า “ปฏิบัติธรรม”
 คือทำอะไร

ที่นี่ เมื่อชาวถิ่นชาวบ้านอยู่ในสภาพนี้ พอ
 วัดที่นั่นได้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม หรือสำนัก
 ปฏิบัติฯ มาตั้งที่นั่น อะไรจะเกิดขึ้น

อย่างที่พูดกันมาแล้ว เวลานี้ คนพูดถึง
 การปฏิบัติธรรมกัน แค่ในความหมายของ
 จิตตภาวนา-ปัญญาภาวนาหรือสมณะ-วิปัสสนา
 หรือง่ายๆ ว่ากรรมฐาน ที่นี่ พอพูดว่าปฏิบัติ
 ธรรม ชาวบ้านก็นึกถึงว่า อ้อ... ที่ว่าปฏิบัติ
 ธรรม ก็คือไปอยู่กันในที่จัดให้อย่างนั้น ต้องแต่ง
 ตัวในชุดอย่างนั้น ไปอยู่และทำอะไรๆ อย่างที่
 คนที่นั่นเขาทำกันนั้น เป็นเรื่องของคนพวกนั้น
 (ซึ่งมักมาจากที่อื่น ที่ไกลๆ) อยู่กันทำกัน ๗ วัน
 ๑๕ วัน เดือนหนึ่ง แล้วก็เสร็จหมดรุ่นไป การ
 ปฏิบัติธรรม คือทำอย่างนั้น เป็นเรื่องของคน
 พวกนั้น พวกเราไม่เกี่ยว การปฏิบัติธรรมไม่ใช่
 เรื่องของเรา ถ้าอย่างนี้ก็คือจบ ไม่ใช่จบสำเร็จ
 แต่คือจบสิ้น หมดสิ้น สูญสิ้น

ถ้าการมีสำนักปฏิบัติธรรม พาให้ชาวถิ่น
 ชาวบ้านคิดเห็นมองเข้าใจไปอย่างนั้น นี่ก็คือ
 เป็นการแยก เป็นการกันหรือกั้นชาวบ้านออก
 ไปจากการปฏิบัติธรรม ก็คือเหมือนจะไล่เขา
 หรือปล่อยทิ้งเขาออกไปจากพระพุทธศาสนา

จึงถึงเวลาที่พึงตื่นรู้ ทันเหตุการณ์ ทัน
 สถานการณ์ เมื่อผลออกไปแล้ว ก็ไม่ประมาท รีบ
 แก้ไข หรือปิดช่องเสีย ถ้าไม่เอาค่าเก่าค่าเดิมมา
 เรียกจำกัดลงไปว่า สำนักกรรมฐาน หรือสำนัก

วิปัสสนา ถ้ายังจะใช้คำว่าสำนักปฏิบัติธรรม ก็อาจมีคำต่อท้าย หรือใส่วงเล็บกำกับ เช่นว่า สำนักปฏิบัติธรรมสมถวิปัสสนา, สำนักปฏิบัติธรรมสมาธิภาวนา, สำนักปฏิบัติธรรม (จิตตปัญญาภาวนา), สำนักปฏิบัติธรรม (ระดับจิตปัญญา), สำนักปฏิบัติธรรมเข้มข้น ฯลฯ ให้ชัดเจนไป

ได้ทราบว่ามีบางสำนักที่ท่านยังใช้ชื่อว่าเป็น “สำนักกรรมฐาน” บางทีก็มีคำต่อท้ายว่า “สำนักปฏิบัติธรรมกรรมฐาน” นี่ก็แสดงว่าท่านเข้มแข็ง มั่นคง ไม่วอกแวก ก็น่าอนุโมทนา

นี่ ถ้ายังจะใช้อย่างที่ติดนิยมนั้นไปแล้ว นี่ว่า “สำนักปฏิบัติธรรม” เมื่อตระหนักรู้แล้วก็พูดอธิบายให้คนทั้งหลายทั้งปวงรู้เข้าใจหลัก

รู้ขอบเขตความหมายที่แท้จริงกันให้ชัดเจน แล้วก็ใช้คำนั้นอย่างรู้กันเข้าใจกันว่า ที่เรียกว่า สำนักปฏิบัติธรรมนี้ให้เข้าใจว่าเป็นการเรียกให้สั้น หรือใช้ตามที่ติดที่เคยชินกันไปแล้ว เมื่อพูดว่าสำนักปฏิบัติธรรม ก็ให้รู้เข้าใจกันว่ามี ความหมายในขอบเขตแค่นี้นะ ให้เข้าใจเหมือนว่ามีวงเล็บต่อท้ายว่าเป็นการปฏิบัติธรรมในระดับจิตปัญญา หรือสมถวิปัสสนา อย่างที่ว่าแล้ว

จากนั้น ถ้าให้ดี ถ้าจะให้สมบูรณ์ เมื่อจะเป็นสำนักปฏิบัติธรรม ก็อาจตั้งใจทำให้เต็ม

ความหมายของการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เต็มที่ หรือเต็มระบบครบวงจรไปที่เดียวเลย เช่นว่า วางระบบวิธีจัดดำเนินการ ให้สำนักปฏิบัติธรรม ที่รู้จักว่าเป็นระดับจิตปัญญา หรือสมถวิปัสสนา ซึ่งตั้งอยู่ที่วัด หรือในชุมชนนี้เป็นศูนย์พลังที่จะนำพาจะพาจะหนุนเสริม (หรือแม้กระทั่งมาด้อน) ให้ประชาชนโดยรอบ ตั้งแต่ชาวบ้านชาวถิ่นที่นั่นทั้งหมด พวกปฏิบัติธรรมในระดับของตนๆ ทั่วกัน หรืออย่างจริงจังชัดเจน

นี่คือ ให้ปฏิบัติธรรมกันในความหมายพื้นฐานที่ว่า เอาธรรมมาใช้ เอามาปฏิบัติในชีวิตของแต่ละคน ในการอยู่ร่วมกันในการเป็นอยู่ ทำกิจหน้าที่ให้ถูกต้องจริงจังตั้งงามสุจริตให้สัมฤทธิ์ความมุ่งหมาย ตั้งแต่เป็นพ่อแม่ลูกในบ้าน ไปจนถึงเป็นผู้บริหารปกครองบ้านเมือง ธรรมของพ่อ ธรรมของแม่ ธรรมของลูก ธรรมของครูอาจารย์ ธรรมของพ่อค้าแม่ค้า ธรรมของข้าราชการ ธรรมของคนทุกอาชีพ จนถึงพระราชามหากษัตริย์ มีทั้งนั้น ก็ให้ทุกคนปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ของตัวเองและพัฒนาคุณสมบัติทั้งหลายขึ้นมา ที่จะให้มันดีมีนเจริญงอกงาม ปฏิบัติธรรมกันให้ได้เป็นอย่างดี

เป็นมาอย่างไร จึงได้เป็นไปอย่างนี้

เรื่องราวที่เป็นไปอย่างที่ได้อธิบายมา ทำให้นึกมองเห็นภาพของวัดที่อยู่กับวิถีชีวิตและชุมชนไทยในอดีต

วัดเป็นสมบัติสาธารณะ เป็นวัดของถิ่นของหมู่บ้าน ทุกคนในถิ่นในหมู่บ้านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน วัดเป็นแหล่งแห่งคุณค่า เป็นหน้าตาของถิ่นของชุมชน ทุกคนมีความภูมิใจในวัดของตน และอยากช่วยกันดูแลรักษา ทำวัดให้เป็นที่น่าภูมิใจของถิ่นของชุมชน

วัดเป็นที่อยู่ที่ทำกิจทำวัตรเป็นที่บำเพ็ญสมณธรรมของพระ โดยมีหลวงพ่พระประธานเป็นศูนย์รวมใจที่ทุกคนไปเคารพบูชา บรรดาพระสงฆ์และญาติโยมมาชุมนุมพบปะพร้อมกัน ช่างหน้าหลวงพ่พระประธาน ญาติโยมบำรุงเลี้ยงพระสงฆ์ด้วยปัจจัยสี่ พระสงฆ์ให้ศีลแสดงธรรมสั่งสอนญาติโยม ให้อยู่ในศีล ในธรรม ให้รักษาศีลเป็นพื้นฐานและให้ปฏิบัติธรรมอื่นทั้งหลายที่ต่างคนต่างๆ กันไปหรือยิ่งขึ้นไป

วัดเป็นที่อ้างที่อิงของทุกคนตลอดชีวิต พอลูกเกิดก็มาขอให้หลวงพ่ตั้งชื่อ และหรือทำบุญตัดผมไฟ ต่อจากนั้นก็มีการที่วัดให้มาร่วมงานร่วมทำบุญกันเรื่อยไป พอโตเป็นหนุ่มก็มาบวชเรียนจำพรรษา เป็นผู้ใหญ่ผู้เฒ่าชรา ก็มาอยู่วัดนอนที่ศาลารักษาอุโบสถฟังธรรม บำเพ็ญภาวนา ถึงวาระอายุขัยไปจากโลกนี้ ลูกหลานญาติมิตรก็นำมาวัด บำเพ็ญกุศลปลงศพให้ ต่อจากนั้นก็มีการทำบุญอุทิศให้ ตามแต่จะระลึกถึงกันสืบต่อไป

วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และสอนธรรมที่จะนำไปปฏิบัติ ชาวบ้านมาวัดกันทุกรุ่นทุกวัย ทั้งเด็กเล็ก เด็กโต หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า มาวัดก็ปฏิบัติธรรมกันเห็นชัดๆ ตั้งแต่ทานแต่ศีล และฟังธรรมเป็นต้นไป ครั้นมีธรรมที่ได้ฟังได้รู้แล้วก็เอาไปปฏิบัติที่บ้าน ที่ทำงาน และในการเป็นอยู่ดำเนินชีวิตกันต่อไป

วัดเป็นศูนย์รวมแหล่งกลางที่ทำกิจกรรมดีงามของหมู่บ้านของชุมชน เป็นที่ฝึกคนในการปฏิบัติธรรมยิ่งขึ้นไป ทั้งแบบรู้ตัวและไม่ต้องรู้ตัว ผู้ใหญ่มีปัญหาชีวิตเรื่องบ้านเรื่องในชุมชนก็มาปรึกษาหลวงพ่ได้ เด็กเล็กเด็กน้อยก็มาเล่น มาวิ่งไล่กันในวัด อยู่ในสายตาของพระที่จะบอกจะสอนด้วยเมตตา เช่นว่า ให้เด็กรักกัน

ช่วยกัน ไม่รังแกกัน รู้จักความยุติธรรม มีความสามัคคี

เด็กโตขึ้นมาหน่อยตั้งแต่ราว ๗ ขวบ ก็เริ่มไปมาระหว่างบ้านกับวัด และบางทีโรงเรียนด้วย บางคน เช้า เอาปืนโตไปถวายหลวงพ่หลวงพ่กินข้าวที่วัด แล้วไปโรงเรียน พักเรียนกลางวัน ก็วิ่งก็เล่นได้ร่มหมู่ไม้ในบริเวณวัด เลิกเรียน ถ้าไม่ไปกินข้าวมื้อเย็นที่เก็บจากกลางวันไว้ที่วัด ก็กินข้าวเย็นที่บ้าน แล้วจึงไปวัด พักบ้างเล่นบ้าง ค่ำลาก็ไปอยู่กันที่นอกชานหอสวดมนต์ ไม่ต้องไปเอะอะที่กุฏิพระหรือหลวงพ่ พระมาทำวัตรค้ำก็สวดมนต์ด้วย หลังจากนั้นก็อ่านก็ดูหนังสือกัน ถ้ามีพระหรือรุ่นพี่มาเล่านิทานให้ฟัง ก็ยังดี ถึงเวลาอันควรก็นอนหลับกันที่หอสวดมนต์นั่นเอง ที่ว่ามานี้ หมายถึงวัดต่างๆ ไป ที่คนไทยรู้จักเป็นสามัญ ในถิ่นบ้านหรือย่านใกล้ชุมชน แต่ถ้าเป็นวัดป่า ก็เป็นธรรมดาอยู่เองว่ามีลักษณะเฉพาะตามชื่อที่บอกอยู่แล้วในตัว ว่าอยู่ในถิ่นไกล ห่างชุมชน และเป็นที่พระมุ่งมาปลีกปลีกเร้นระดมเพียรในการปฏิบัติขัดเกลา โดยสัมพันธ์กับชาวบ้านเพียงกลุ่มหมู่เล็กๆ ย่อยๆ

ตามที่ว่ามาจะเห็นว่า คำว่า “วัด” มีความหมายไม่เพียงครอบคลุมคำที่คิดขึ้นมาใช้กัน

ใหม่ว่า “สำนักปฏิบัติธรรม” เท่านั้น แต่กินความกว้างลึกทั่วรอบยิ่งกว่าคำที่ว่านั้นมากมาย เช่นในทางนิเวศและเนื้อตัวของชีวิต ถ้ามีวัดอยู่ สำนักปฏิบัติธรรมก็เป็นได้แค่หน่วยย่อยที่มาแทรกมาซ้อน หรืออย่างดีก็มาเสริมเต็มเน้นคุณสมบัติด้านหนึ่งของวัดนั้น แต่ก็ไม่พ้นปัญหาในข้อที่ได้ถูกจำกัดความหมายให้แคบให้มองเขวไปเสียแล้วว่าเป็นธรรมที่จำเพาะสมถกัมมัฏฐาน หรือวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ในขอบเขตที่นับว่ายังคุมความหมายไว้ได้ก็คือ บางวัดมีสถานที่เหมาะ และมีพระอาจารย์สอนกรรมฐาน คือสอนการฝึกปฏิบัติสมถะ-วิปัสสนา ก็จัดสถานที่เป็นสัดส่วนพิเศษให้สำหรับผู้ที่ต้องการมาเข้าอยู่ฝึกปฏิบัติ แล้วก็เรียกชื่อตรงไปตามนั้นว่าสำนักกรรมฐานเหมือนเป็นหน่วยย่อยที่ซ้อนอยู่ในวัด ก็พอไหว (หรือบางวัดต้องการให้เห็นความเน้นจำเพาะจะตั้งชื่อว่าเป็นสำนักวิปัสสนา ก็ยังพอรักษาความเป็นวัดไว้ได้)

แต่จะอย่างไรก็ตาม วัดก็พึงทำบทบาทหน้าที่พื้นฐานของวัดอย่างที่ว่ามาแล้ว แก่พุทธบริษัทและบรรดาประชาชน ไม่ละเลย ไม่ทอดทิ้ง ไม่ข้ามไป

ที่นี่ ที่ท่านนำคำว่า “สำนักปฏิบัติธรรม” มาใช้อย่างนี้ และเราคิดว่าท่านทำด้วยความปรารถนาดีมากที่สุดทีเดียว นั่นคือมาคิดว่า ในระยะที่ผ่านมาไม่ใช่ช้านี้ ต้องยอมรับว่า วัดทั้งหลาย ถ้าไม่ถึงกับว่าส่วนใหญ่ แต่ก็มากมาย ได้ละเลยหรือย่อหย่อนในการทำหน้าที่ของวัด ไม่ใส่ใจแนะนำสั่งสอนให้พระให้โยมศึกษาปฏิบัติธรรมอะไร สมถะวิปัสสนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ไม่ใส่ใจ เอาแต่เรื่องจะหาเงินทองรายได้ สร้างโน่นสร้างนี่ ฯลฯ

ที่นี่ ญาติโยมก็มีไม่น้อยที่มีศรัทธามีฉันทะอยากจะศึกษา จะปฏิบัติ จะเจริญภาวนา แต่ไม่รู้จะไปที่ไหน ไปๆ มาๆ มีผู้รู้ผู้นำพาจะเห็นทาง เมื่อหาครูอาจารย์ได้ หรือมีกัลยาณมิตรที่นำไปได้ ก็รวมกลุ่มกัน หาที่หาทางจัดเป็นรายการไปเข้าวิเวก หรือเข้าคอร์สศึกษาปฏิบัติในแบบที่ตกลงหรือพอใจ จะเรียกชื่อการปฏิบัตินี้อย่างไรก็ยังไม่เอายุติไม่ได้ แต่ก็ก็เป็นเรื่องของศรัทธาเป็นความใฝ่ธรรม ที่น่าอนุโมทนา ควรหาทางสนองสนับสนุน

ฝ่ายท่านผู้รู้ผู้อยู่ในวงที่ถือว่ามีความรับผิดชอบ ได้เห็นสภาพที่เป็นไปอย่างนี้ ก็คิดสนองสนับสนุนอย่างที่ว่า อย่างน้อยก็พยายามให้มีที่ไปเข้าศึกษาปฏิบัติอย่างนั้น จนออกมาเป็นชื่อว่าสำนักปฏิบัติธรรมดังที่ว่าเป็นเจตจำนงที่ดิงาม แต่เมื่อเห็นช่องเห็นร่องไม่มีมิติคิด มาช่วยกันปิด ก็ยอมจะดี

ในที่สุด ที่สำคัญก็คือวัดนั่นเอง ที่ทุกคนควรช่วยกันหนุนให้ฟื้นชีวิตขึ้นมา ฟื้นความหมาย ฟื้นบทบาทหน้าที่ ในการเป็นแหล่งเป็นศูนย์กลางสอนนำแผ่ขยายการศึกษาปฏิบัติธรรมทุกชั้นทุกระดับให้ถึงแก่ทุกชีวิตทั่วถิ่นทั้งชุมชน ให้เจริญในธรรมในประโยชน์สุขยั่งยืนนานทั่วถึงกัน

การวัดที่น่าจะช่วยกันเพียรในงานฟื้นฟูฟื้นชีวิตให้วัดสมัยนี้ไม่แพ้วัดโบราณ อย่างหนึ่งที่เราควรถือเป็นสำคัญ คือให้วัดสามารถจัดนำเด็กตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ ให้มีฉันทะที่จะไปใช้วัดเป็นที่พัฒนาชีวิตสู่ความเจริญงอกงามที่ผู้รักธรรมพึงชื่นชม

แนะนำสถานศึกษาธรรม

คอลัมน์นี้ จะขอแนะนำการเรียนพระปริยัติธรรมที่น่าสนใจ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ตั้งใจศึกษาธรรมะในระหว่างพรรษา ซึ่งนับเป็นความโชคดีของคนไทยที่มีหลายแห่งเปิดโอกาสให้ทั้งบรรพชิตและฆราวาสในการสืบสานการศึกษาพระปริยัติธรรมแขนงต่างๆ เพื่อจรรโลงสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา สร้างศรัทธาที่ดั่งงาม นำความสงบร่มเย็นสู่สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีพุทธโดยแท้ โพธิyalay ฉบับนี้ ขอแนะนำสถานที่และโครงการการสอนที่พอเป็นทางเลือกในการศึกษาธรรมให้ท่านพิจารณาตามความชอบใจสำหรับท่านที่สะดวกและมีเวลา เรียกว่าส่งเมนูธรรมมายั่วใจให้รำเรงในธรรมพอสังเขป ดังนี้

๑. วัดจากแดง เป็นสถาบันการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งวิชาไวยากรณ์บาลี และพระอภิธรรมมายาวนาน มีหลักสูตรหลัก ๒ หลักสูตร คือ **บาลีไวยากรณ์ชั้นสูงเพื่อพระไตรปิฎก (๓ ปี)** มีการสอน ๒ คือ **วิชาไวยากรณ์ปาฬิ** สอนทุกวันจันทร์ - พุธ สบตี ตั้งแต่ ๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ โดย

อาจารย์น้อม ดาดขุนทด (โทร. ๐๘๖ - ๔๑๙ - ๔๙๑๑) และวิชาพระอภิธรรม ทุกวันศุกร์ ๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น. โดยพระอ.มหาบุญชู อาสโภ (โทร. ๐๙๕ - ๕๑๒ - ๘๗๘๔) นอกจากนี้ยังมี **หลักสูตรพระไตรปิฎกพื้นฐาน (๑ ปี)** ซึ่งจะนำพระไตรปิฎกมาเรียน แบ่งเป็น ๓ วิชา คือ **พระวินัยปิฎก, พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย และพระอภิธรรมปิฎก** ถ้าผู้เรียนมีความรู้ไวยากรณ์บาลี และมีพื้นฐานพระอภิธรรมมาก่อน ก็จะเรียนหลักสูตรนี้ได้สนุก เข้าถึงอรรถที่ลึกซึ้ง

นอกจากนี้ สำนักเรียนวัดจากแดง ยังมี การเรียนอีกหลายวิชาให้ศึกษาเพิ่มเติม ส่งเสริม

ความรู้ความเข้าใจให้ตามแนวที่ท่านสนใจ ดังนี้ เช่น คัมภีร์ปฎิฐาน, คัมภีร์อายตนะยมก, วิชาจิตต-ยมก, ปทรูปลัทธิ และยังเปิดสอนวิชาภาษา พม่า ด้วย (ท่านสนใจ สามารถติดต่อสอบถาม ข้อมูล และสมัครเรียนได้ที่อาจารย์ผู้สอนได้เลย)

๒. ธรรมสถาน สำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดโครงการอบรม ธรรมในช่วงเข้าพรรษา ครั้งที่ ๑๓ ถวายเป็น พระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง “เบิกบานด้วย ทศพิธราชธรรม” ทุกวันเสาร์ เริ่มเสาร์ที่ ๑๕ กรกฎาคม - ๓๐ กันยายน ศกนี้ รวม ๑๒ ครั้ง โดยจัดขึ้น ณ วัดญาณเวศกวัน อ.สามพราน จ.นครปฐม (สอบถามรายละเอียดได้ที่ธรรม-สถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท ปทุมวัน โทร. ๐๒ - ๒๑๘๘ - ๓๐๑๘๘)

๓. มูลนิธิเผยแผ่พระสัทธรรม (ร่วมกับอภิ-ธรรมโชติกะวิทยาลัย) เปิดสอนธรรมต่อเนื่อง

โดยในภาคเรียนที่ ๒ ของปีนี้ ตั้งแต่ ๑๐ กรกฎาคม - ๒๒ ธันวาคม จันทร์ถึงวันศุกร์ สามารถสมัครเรียนฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย เลือกเรียน ในรายวิชาที่ท่านสนใจได้ ไม่จำเป็นต้องเรียน ทุกวิชา มีหลายวิชาที่น่าสนใจ เช่น อภิธัมมัตถ-สังคหะ, วิสุทธิมรรค, พระสูตรเพื่อการเจริญ วิปัสสนา, สารธรรมจากคัมภีร์ขุททกนิกาย และในวันพฤหัสบดีสุดท้ายของเดือน ยังมีการ บรรยายพิเศษเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐาน นอกจากนี้ ยังมีการเปิดสอนพระ อภิธรรมทางไปรษณีย์อีกด้วย (สนใจติดต่อ สอบถาม มูลนิธิเผยแผ่พระสัทธรรม ซ.อุดม-ทรัพย์ ถ.บรมราชชนนี อยู่ข้างห้างสรรพสินค้า เซ็นทรัล ปิ่นเกล้า. โทร. ๐๒-๒๘๘๘๔-๕๐๙๑-๒ และ ๐๒ - ๔๔๙ - ๙๔๘๔)

๔. มูลนิธิแนบ มหานคราณนท์ จัดการเรียน การสอนพระอภิธรรมพร้อมการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานให้แก่ พระภิกษุ สามเณร

แม่ชี และประชาชนทั่วไป เช่น ทุกวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ มีการสอนวิชาวิสุทธิธรรม (สนใจติดต่อที่ มูลนิธิเนบฯ ซอยวิบูลยนา ถ.พุทธมณฑล สาย ๕ อ.สามพราน จ.นครปฐม โทร. ๐๒ - ๘๘๘ - ๔๔๑๗)

๕. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมเหยงคณ์ มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ แม่ชี อุบาสกอุบาสิกา และผู้ที่สนใจในการศึกษาพระปริยัติธรรม ในปัจจุบันได้มีการเปิดการเรียน - การสอน ทั้งหมด ๓ แผนก ได้แก่ แผนกบาลี แผนกอภิธรรม และแผนกธรรม (สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ มูลนิธิสุปฏิปันโน วัดมเหยงคณ์ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา โทร. ๐๘๓ - ๐๗๙ - ๙๓๐๒)

๖. กลุ่ม “พุทธธรรมนำสุข” ซึ่งเป็นกลุ่มฆราวาสที่ศรัทธาคำสอนและปฏิบัติทาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ร่วมกับคณะสงฆ์วัดญาณเวศกวัน ได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เน้น

การเผยแพร่คำสอน ซึ่งเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ในเรื่องอริยสัจ ๔ เช่น กิจกรรม ตามรอยพุทธธรรม สนุกกับประวัติศาสตร์พุทธศาสนา โดยจัดร่วมกับยุวพุทธิกสมาคมนแห่งประเทศไทย และ หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญโญ (สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ คุณดวงกมล โทร. ๐๘๙ - ๙๒๖ - ๙๔๙๔)

การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่พุทธศาสนิกชนควรให้ความสนใจ เพราะพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต และถือว่า ปัญญา ความรู้เข้าใจทั่วชัด เป็นธรรมสูงสุดที่ทำให้เราตัดกิเลส และทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ซึ่งต้องเริ่มจากสุตะ การฟังการอ่าน จากครูอาจารย์ กัลยาณมิตร หวังว่าเข้าพรรษานี้ ท่านผู้อ่านจะได้เริ่มต้นใกล้ชีวิตธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจริงจัง เพื่อเข้าถึงหนทางดำเนินชีวิตที่ประเสริฐต่อไป

หลักสูตรการเรียนการสอนของวัดจากแดง

๑. หลักสูตรบาลีไวยากรณ์ชั้นสูง เพื่อพระไตรปิฎก (๓ ปี)

วัน / เวลา	จันทร์ - พฤหัสบดี	ศุกร์
๘.๓๐ - ๑๐.๓๐ น. และ ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	วิชาไวยากรณ์ อ.น้อม ด้านขุนทด โทร. 086-419-4911	วิชาพระอภิธรรม พอจ.มหาบุญชู อาสโก โทร. 095-512-8784

ตารางเรียนหลักสูตรพระไตรปิฎกพื้นฐาน (๑ ปี) ปีการศึกษา ๒๕๖๐

คาบที่	๑	๒	๓
เวลา	๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.
วันจันทร์	พระวินัยปิฎก	พระวินัยปิฎก	พระวินัยปิฎก
วันอังคาร	พระสุตตันตปิฎก	พระสุตตันตปิฎก	พระสุตตันตปิฎก
วันพุธ	พระอภิธรรมปิฎก	พระอภิธรรมปิฎก	พระอภิธรรมปิฎก
วันพฤหัสบดี	พระอภิธรรมปิฎก	พระอภิธรรมปิฎก	พระสุตตันตปิฎก
วันศุกร์	การค้นคว้าพระไตรปิฎก ทางคอมพิวเตอร์ พอจ.มหาสุทธิ ญาณสุโข	พระวินัยปิฎก	พระสุตตันตปิฎก

หมายเหตุ

พระวินัยปิฎก
พระสุตตันตปิฎก
พระอภิธรรมปิฎก

ผู้สอน พอจ.ขอ ไต้ทูน
ผู้สอน พอจ.มหาประนอม ธมมาลงกาโร
ผู้สอน พอจ.มหาบุญชู อาสโก

นอกจากนี้ยังมีการเรียนอีกหลายวิชา ดังนี้

วัน/เวลา	๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น.	๑๒.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.
วันจันทร์	คัมภีร์ปิฎกฐาน อ.ชูศักดิ์ ฮวดสุนทร	คัมภีร์ปิฎกฐาน อ.ณัฐศักดิ์ ตันตยานุพนธ์ โทร. 081-682-1076	
วันอังคาร	-	-	-
วันพุธ	คัมภีร์อายุตถนยมก พอจ.สุรชัย ปณฺธิตธมโม		จิตตยมก พอจ.สุรชัย ปณฺธิตธมโม
วันพฤหัสบดี	ปทรูปสิทธิ อ.รัฐการ ปิ่นแก้ว โทร. 086-775-6250	ปทรูปสิทธิ อ.รัฐการ ปิ่นแก้ว โทร. 086-775-6250	
วันศุกร์	ภาษาพม่า อ.รัฐการ ปิ่นแก้ว โทร. 086-775-6250		

พิเศษในวันอาทิตย์ มีการสอนพระอภิธรรม หลายชั้นเรียนด้วย

ความดีที่แตกต่าง

อาตมาไม่ค่อยแข็งแรง มีโรคประจำตัวคือโรคหอบ ซึ่งก็มีข้อดีหลายอย่าง ทำให้เราได้คุ้นเคยกับลมหายใจ หายใจเข้ารู้ หายใจออกรู้ ไม้รู้ไม่ได้ เพราะมันหายใจยาก ลมหายใจยาว ลมหายใจสั้น รู้โดยธรรมชาติ ข้อดีอีกข้อหนึ่งคือไม่ค่อยได้ไปโรงเรียน ถ้าอยู่โรงเรียนคงจะหวังเล่นแต่อยู่คนเดียวบ่อยๆ ก็เกิดนิสัยชอบอ่านหนังสือ กลายเป็นคนอ่านหนังสือมากกว่าเพื่อน เพราะมีเวลาส่วนตัวมาก แต่ก็มีนิสัยต่อต้านครู ต่อต้านโรงเรียน แต่ตอนหลัง โรงเรียนของรัฐที่อังกฤษค่อนข้างจะโหด มีเด็กโหดแก็ดเด็กเล็กมาก อาตมาก็โดน แต่ก็มีวิธีป้องกันตัวอย่างหนึ่งคืออาสาทำการบ้านให้เด็กตัวใหญ่ๆ สร้างความรู้สึกเป็นบุญคุณ แต่วิธีที่สองคือเล่นฟุตบอล พออายุ ๑๓ - ๑๔ ปี โรคประจำตัวหายไปเอง เพราะเอาแต่เล่นฟุตบอล หน้าร้อนอย่างนี้ เล่น

ตั้งแต่หกโมงเย็นจนถึงสามทุ่มกว่า เล่นแล้วก็พัก นอนคุยกัน แล้วก็เล่นต่อ สามทุ่มกว่าค่อยขีจรรย์านกลับบ้าน เป็นประจำ นอกจากชอบแล้ว ข้อดีอีกอย่างคือ กลายเป็นที่ยอมรับนับถือของเด็กผู้ชายทั่วไป พอได้รับเลือกเข้าเล่นในทีมโรงเรียน เป็นที่ยอมรับ การถูกรังแกก็หมดไป

มีเพื่อนรุ่นพี่ที่เล่นฟุตบอลในทีมโรงเรียนคนหนึ่ง ต่อมาเขามาเป็นแฟนของพี่สาวอาตมา เพื่อนคนนี้เวลาได้คุยกัน เขาจะชอบเล่าเรื่องมหาดมคานธีให้เราฟัง ที่ชอบมากคือ ที่เพื่อนบอกว่า เมื่อเราเจอเรื่องที่ไม่ยุติธรรม เรื่องความรุนแรง เราต้องไม่โต้ตอบด้วยความรุนแรง เพราะจะทำให้เราชั่วเหมือนเขา ไม่มีอะไรดีกว่าเขา การต่อสู้ด้วยสันติวิธีเป็นสิ่งที่ชอบมาก ก่อนอาตมา มาเมืองไทย เขาก็แต่งงาน อาตมา มาเมืองไทยหกปีกว่า พอกลับไปเป็นครั้งแรก เขามีลูกกับ

พี่สาวแล้วสองคน สี่ชวกับสองชว วันหนึ่งก็นั่งคุยกัน อาตมาก็ถามเพื่อนที่ตอนนี้เป็นพี่เขยแล้วว่า “ยังชอบมหาत्मคานธีเหมือนเดิมไหม” เขابอกว่า “ชอบซิ ยังชอบตลอด แต่ถ้ามีใครมารังแกกับลูกของผม ผมจะฆ่ามันเลย” จึงได้ข้อคิดเรื่องครอบครัว เรื่องความรัก ว่ามีข้อเสียตรงนี้ คือมีเรามีเขา พอรักใครแล้ว จะต้องเป็นห่วงเขา ระวังใครที่ไม่ชอบคนที่เรารักหรือเป็นศัตรูของคนที่เรารัก หรือแค้นอาจจะเป็นศัตรูของคนที่เรารัก เราก็ก็นึกว่าเป็นเรื่องของเรากับเขา กลายเป็นศัตรูของเราด้วย คุกคามเราด้วย เพราะเรากับผู้ที่เรารักเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เพราะฉะนั้น อุดมการณ์หรือหลักการของเรามักจะเข้มแข็งตอนที่เรายังหนุ่มอยู่ ยังไม่ค่อยมีความรับผิดชอบอะไร ตอนยังเด็ก เป็นนิสิต นักศึกษา จะมีอุดมการณ์มาก แต่พออายุมากขึ้น แต่งงานมีครอบครัวแล้ว อุดมการณ์จะค่อยๆ ละลายหายไป

ในการปฏิบัติธรรมของเรา เมื่อเราเห็นว่าเป็นเช่นนี้แล้ว เราจะทำอย่างไรดี จะรักษาอุดมการณ์ของเราไว้อย่างไร สมควรจะรักษาไหม หรือว่าควรจะปล่อยไป อนุโลมไป ซึ่งมันก็คงขึ้นอยู่กับว่า อุดมการณ์นั้นเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ หรือเกิดจากความคาดหวังหรือความคิดที่สูงเกินไป ไม่ยอมรับความจริงของชีวิตมนุษย์บางประการ

พุทธศาสนาสอนว่า เรื่องสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบนั้นเป็นของตายตัว แน่นอน ทุกยุคทุกสมัย บางสิ่งบางอย่างอาจจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ค่อยจะเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป แต่เป็นความจริงตายตัวของธรรมชาติ โดยเฉพาะกฎแห่งกรรม ที่เราสรุปว่าทำดีได้ความดี ทำชั่วได้ความชั่ว คือทุกครั้งที่เราทำความดี ทาง

กายวาจาหรือทางใจ ความดีเกิดขึ้นในขณะนั้น ในตัวเราจะทำให้พลังความดีในตัวเราเพิ่มขึ้น อีกนิตหนึ่ง อันนี้เรียกว่าทำดีได้ความดี ในการทำความซั้วก็เช่นเดียวกัน ทุกครั้งที่มีการกระทำซั้ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ความซั้วย่อมเกิดขึ้น แล้วเพิ่มความซั้วด้วยความเคยชินที่จะซั้วในตัวเรา

ทีนี้จะมีปัญหาต่อว่า เรื่องดีเรื่องซั้ว ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตัดสิน หรือว่าแล้วแต่จะสมมติกันขึ้นมา ว่าประเทศนั้นเขาว่าอย่างนั้นดีอย่างนั้นซั้ว ประเทศนี้บอกว่าไม่ใช่ๆ วัฒนธรรมนั้นวัฒนธรรมนี้ ศาสนานั้นศาสนานี้ มันมีหลายทิฐิหลายความเห็นเหลือเกิน แล้วเราจะพูดได้ว่าของเราถูกของเขาผิดได้ไหม ทุกคนยอมคิดเข้าข้างตัวเองมิใช่หรือ หรือว่ามันเสมอกันหมด แล้วแต่จะคิด

ถ้าเราไม่พิจารณาในข้อนี้ มันจะกลายเป็นว่าความคิดของเราจะกำกวม อย่างที่คนมักชอบพูดกันว่า “ทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี เพราะฉะนั้น ทุกศาสนาดีหมด” เจตนาในการพูดคำนี้ดี ดีในความหมายของอาตมาคืออาตมาถือว่าเป็นเจตนาที่จะสร้างความสามัคคีระหว่างศาสนา ไม่ต้องการให้มีการดูถูกดูหมิ่น การรังเกียจกัน หรือรบราฆ่าฟันกัน อยากจะให้ทุก

ศาสนาอยู่เป็นมิตรกันได้ อันนี้คือเจตนาที่งดงามในการกล่าวว่า ทุกศาสนาสอนให้เราดี ทุกศาสนาดีหมด

แต่เราก็ควรจะวิเคราะห์ต่อไปว่า คำว่าดี นั้นแปลว่าอะไร คือถ้าทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี ความหมายของคำว่าดี หรือคนดี ในแต่ละศาสนาเหมือนกันหรือเปล่า หรือเหมือนกันในบางส่วน ไม่เหมือนกันในบางส่วน คือใช้คำเดียวกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สิ่งในแต่ละศาสนาหมายถึงนั้นต้องตรงกันเสมอ เพราะฉะนั้นเราต้องพิจารณาว่า คำว่าดี เราตัดสินได้ อย่างไรว่าสิ่งนี้ดี

ในทางพุทธเรา เราถือว่า ดี จะมีความหมายก็ต่อเมื่อเราเข้าใจหรือเรากำหนดคำว่า ดีที่สุด อะไรคือดีที่สุด ถ้าเรากำหนดว่าอย่างนี้ ดีที่สุด สูงสุดแล้ว ดีคือสิ่งที่สอดคล้องหรือสิ่งที่เอื้อ สิ่งที่น่าไปสู่สิ่งที่ดีที่สุด ชั่วคืออะไร ชั่วคือสิ่งที่ทำให้เราห่างออกจากสิ่งที่ดีที่สุด ถ้า

เราจะเปรียบเทียบความดีในแต่ละลัทธิ แต่ละศาสนา แต่ละปรัชญา แต่ละกลุ่ม แต่ละชุมชน เราก็ต้องดูว่า สำหรับเขา อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุด เพราะถ้าสิ่งที่ดีที่สุดไม่ตรงกัน สิ่งที่ดีก็ไม่ตรงกันทีเดียว อาจจะถูกคล้ายกัน อาจจะมีซ้ำกัน อาจ จะสอดคล้องกันได้บ้าง แต่ถ้าสิ่งที่ดีที่สุดไม่ตรงกัน สิ่งที่ดีก็ย่อมจะไม่ตรงกัน

สำหรับพุทธศาสนา เราถือว่า ดีที่สุด คือ ภาวะที่ปราศจากความโลภ ความโกรธ ความหลงโดยสิ้นเชิง คำว่าโลกโกรธหลงนี้ไม่ใช่ตัวกิเลสทีเดียว ไม่ใช่ตัวโลกตัวโกรธตัวหลงเท่านั้น แต่เป็นหัวข้อของกิเลส โลกเป็นหัวข้อของกิเลส ที่อยู่ฝ่ายโลภะ ฝ่ายอยากได้ โกรธก็คือกิเลสทั้งหลายที่อยู่ในฝ่ายไม่ชอบ ฝ่ายปฏิเสธ ฝ่ายโทสะ และหลงหรือโมหะ ก็คือกิเลสทั้งหลายที่อยู่ฝ่ายไม่รู้ไม่เข้าใจ สับสน วุ่นวายต่างๆ ฉะนั้นโลกโกรธหลง จึงเป็นคำย่อ หมายถึงกิเลสทั้งหลาย

การที่จะพ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิง นั้นคือสิ่งที่สูงสุด พุทธศาสนาสอนว่า ผู้ที่พ้นจากกิเลสทั้งปวงแล้ว ย่อมมีคุณสมบัติบางอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือไม่ใช่ว่าสิ่งเหล่านี้หมดแล้ว ไม่มีอะไรเหลือเลย มี คือพอสิ่งที่ไม่ดีหมดไป สิ่งที่ดีก็ถึงพร้อม และสิ่งที่ดีก็ถึงพร้อม เราก็จะเห็นได้ชัดเจนก็คือปัญญา เพราะในการที่จะทำให้กิเลสหมดสิ้นไป ก็ด้วยปัญญา การประพฤติปฏิบัติในทุกขั้นตอน ก็เพื่อสร้างความพร้อมที่จะใช้ปัญญา เห็นกาย เห็นใจ เห็นชีวิต ตามความเป็นจริง เพราะกิเลสทั้งหลายอาศัยอวิชชา ความไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริงเป็นที่ตั้ง ฉะนั้นกิเลสทั้งหลายจะหายไป เมื่อเราเปลี่ยนอวิชชา ไม่รู้ไม่เห็น ให้เป็นวิชชา รู้เห็นตามความเป็นจริง

เครื่องมือที่ใช้ ที่ทำให้เกิดความรู้ความเห็นตามความเป็นจริง ตัววิชชานั้นคือตัวปัญญา ฉะนั้นปัญญามีตั้งแต่เริ่มต้น อย่างเช่นเราเป็นคนให้ทาน เราต้องมีปัญญาในระดับหนึ่ง ที่ทำให้เรายอมเสียสละส่วนหนึ่งของเรา ที่เราแสวงหามาว่าเป็นของของเรา แต่เรายอมเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของคนอื่น นี่ก็ต้องมีปัญญา จึงจะยอมทำสิ่งที่ทวนกระแสความเห็นแก่ตัวของเราได้

ในการรักษาศีล ถ้าในความหมายของ พุทธธรรม เราต้องมีปัญญาเข้าใจโทษ ข้อเสีย ในการละเมิดศีลแต่ละข้อ เราต้องมีปัญญา เห็นคุณค่าความสำคัญ เห็นประโยชน์ในการรักษา ศีลแต่ละข้อ ถ้าศีลห้าเรายังไม่สมบูรณ์ ปัญหา อยู่ตรงไหน ชัดช่องที่ตรงไหน ชัดช่องที่ปัญหานั้นเอง ที่ปัญญาเรายังไม่ถึงขั้นที่เห็นโทษของ การผิดศีลข้อนั้น ยังไม่เห็นชัดในคุณประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นจากการรักษา ฉะนั้นการรักษาศีล หรือไม่รักษาศีลก็ขึ้นอยู่กับปัญญา ถึงคนไหน จะจบเป็นตอกเตอร์ก็ตาม ถ้ายังไม่มีศีลห้า เราก็ ไม่ยอมรับว่าเขาเป็นนักปราชญ์ เพราะความ เป็นนักปราชญ์ ถ้ามีปัญญาย่อมปรากฏใน พฤติกรรม ถ้าไม่ปรากฏในพฤติกรรม ก็เป็นของ เก๊ ของไม่แท้ เป็นของปลอม อย่างน้อยก็เป็น ของที่ยังมีความบกพร่องอยู่ เพราะถ้าเข้าใจใน เรื่องสำคัญที่สุดคือเรื่องว่าด้วยชีวิต ไม่ใช่วิชา โन्नวิชานี้ แต่เข้าใจในตัวชีวิตแล้ว เป็นไปไม่ได้ ที่เราจะประมาทในศีลธรรม เพราะนั่นเป็นการ ทำลายชีวิตของเรา ถ้าไม่ทำลายในระยะสั้นก็ ทำลายในระยะยาว ฉะนั้น ก็ต้องมีปัญญาใน การรักษาศีล

การทำสมาธิภาวนาเราก็ต้องมีปัญญา ไม่ใช่ ว่าจะบังคับอย่างเดียว บางส่วนเป็นศิลปะ บาง ส่วนเป็นวิทยาศาสตร์ แต่เราต้องฉลาด เรื่องวิถี

ของจิต เรื่องการบริหารจิต ต้องมีปัญญาว่า ก่อนที่จะทำสมาธิให้พร้อมได้ ก็ต้องมีความเห็น ชอบเป็นหลักเสียก่อน เช่นการทำสมาธิ อยากรู้ ได้ อยากรู้ เป็น มีดีมหาครอบงำ ถึงจะ รู้วิธีการต่างๆ ถึงจะตั้งอกตั้งใจ ก็จะได้ไม่ได้สมาธิ (ในทางพุทธศาสนาหมายถึงสมาธิที่จะ นำไปสู่ปัญญาระดับวิปัสสนา) สมาธิมีหลาย ประเภท บางทีก็เป็นสมาธิที่ทำมาดนิ่ง แต่ ว่าไม่ถึงขั้นสัมมาสมาธิ เพราะไม่มีความพร้อม หรือไม่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะนำไปสู่ปัญญา

เพราะฉะนั้น เราต้องมีปัญญาเพื่อจะกำกับ เพื่อจะรับประกันว่าการทำสมาธิของเราจะอยู่ใน กรอบของอริยมรรคมีองค์แปด อันนำไปสู่ สมาธิที่เป็นสัมมาสมาธิในที่สุด ปัญญาต้องมี ตลอด เมื่อเราทำด้วยปัญญาตั้งแต่เริ่มต้น มีการ ให้ทาน มีการรักษาศีล มีการภาวนา พอเกิด วิปัสสนา คือการรู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ตัวปัญญา จะชัดเจนที่สุด เป็นข้อสังเกต ฉะนั้นในทาง พุทธศาสนา เราจึงไม่แยกระหว่างคำว่าดี กับ คำว่าฉลาด

อาตมาเคยวิเคราะห์บ่อยว่า ในเมืองไทยนี้ เราตกอยู่ใต้อิทธิพลความคิดของอารยธรรม ตะวันตกหลายเรื่องโดยไม่ค่อยจะรู้ตัว อย่าง เช่นคำว่า “คนนั้นเขาเป็นคนดีแต่ไม่ค่อยฉลาด หรือคนนั้นเขาฉลาดแต่ไม่ค่อยดี” นี่มันเป็น คำพูดแบบฝรั่งนะ เพราะว่าในทางพุทธศาสนา เราไม่แยก ถ้าเป็นดีในพุทธศาสนา ดีเพราะ ประกอบด้วยความฉลาด และถ้าเป็นความ ฉลาดในพุทธศาสนาก็เป็นความฉลาดที่ ประกอบด้วยความดี เราไม่ได้แยก อย่างเช่น ว่าคำว่าจิต แปลภาษาอังกฤษนี้ยาก จะแปลว่า mind หรือจะแปลว่า heart เขามีสองคำ คือ mind กับ heart แต่ของเรามีคำว่าจิต นักแปล

ยุคหนึ่งจะแปลว่า heart - mind หรือ mind-heart คือถ้า mind จะออกไปทางความคิด heart ก็ออกไปทางความรู้สึก แต่จิตมีทั้งความคิดความรู้สึก เพราะเป็นคำที่แปลไม่ได้ตรง

คำว่า “กุศล” ในทางพุทธศาสนา นี้ก็เหมือนกัน **ต้องดีด้วยฉลาดด้วย** ที่พูดว่าคนนั้นดีแต่ไม่ค่อยทันโลก ไม่น่าจะถูกละ ถ้าดีแล้วไม่ทันโลก มันก็ไม่ดีสินะ ถ้าฉลาดแต่ไม่ดี จะฉลาดได้อย่างไร ฉลาดไม่ดี แปลว่าทำกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของตัวเอง จะฉลาดได้อย่างไร อันนี้เรามีกุศล ทั้งดีทั้งฉลาด ถ้าไม่ฉลาดก็ไม่ดี ไม่ดีก็ไม่ฉลาด ต้องมีปัญหา **ทุกสิ่งทุกอย่างในพระพุทธศาสนาจะดีเมื่อมีปัญหา แล้วปัญญารู้ได้ด้วยความคิด**

ฉะนั้น **ปัญญาคือดี ดีคือปัญญา** พระพุทธองค์ตรัสรู้ธรรม มีปัญญา และเมื่อพระองค์ตรัสรู้ธรรมด้วยปัญญา อะไรคือสิ่งที่เกิดตามปัญญา **เป็นผลของปัญญา คือความกรุณา** พระพุทธองค์ตรัสรู้ธรรมแล้วทรงคำนึงถึงความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ที่เป็นทุกข์เพราะอวิชชา เป็นทุกข์ที่แก้ได้ เป็นทุกข์ที่ไม่จำเป็นจะต้องทุกข์ อันนี้เป็นสิ่งที่ทนได้ยาก ถ้าเราเห็นสิ่งไหนที่ยังไงๆ ก็แก้ไม่ได้ อันนี้เราต้องทำใจ แต่ถ้าเราเห็นใครที่เขาทุกข์โดยไม่จำเป็นต้องทุกข์เลย ถ้าเขาเปลี่ยนพฤติกรรม เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนอะไรแล้ว เขาไม่ต้องทุกข์อย่างนี้ก็ได้ แต่เขาเปลี่ยนเองไม่ได้ เราจะต้องช่วย อันนี้สำหรับคนทั่วไป นับประสาอะไรกับพระพุทธเจ้า ผู้มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว้างขวางกว่าเรามาก สิ่งแรกที่เกิดขึ้นในพระทัยของพระพุทธองค์ คือทำอย่างไรจึงจะเอาความรู้ที่ได้มาทำให้เป็นประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เกิดความสงสัย เอ ถ้าช่วยคนได้

ก็ดี แต่ว่าเรื่องนี้มันลึกซึ้งจนเกินไป ไม่แน่ใจว่าสัตว์โลกทั้งหลายจะเข้าใจ จะทำตามที่เราทำได้ หรือเปล่า จนกระทั่งพระพรหมสัทัมปตี ท่านลงมา กราบทูลว่าผู้ที่เขามีสติปัญญาเพียงพอ ก็มีสิ่งที่จริงแล้วไม่จำเป็นต้องมีพระพรหมมาบอก พระพุทธองค์ก็คงจะแก้ไขเรื่องนี้ได้ด้วยปัญญาของตนเอง แต่ว่าในคัมภีร์บอกว่าก็มีพรหมลงมาขอร้องให้พระองค์แสดงธรรม

ดังนั้น ๔๕ ปีต่อไป พระพุทธองค์ทรงจาริกในมัชฌิมประเทศ เพื่ออะไร ไม่ใช่เพื่อพระองค์เอง เพราะพระองค์สบายแล้ว สบายที่สุด แต่ทรงจาริกไป เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เจตนาหรือสิ่งที่เป็นแรงบันดาลใจของพระพุทธองค์ก็คือความกรุณา แต่เมื่อมีความกรุณาเป็นแรงบันดาลใจ พระองค์ก็ใช้ปัญญาในการสั่งสอน การเลือกเฟ้นคำสอนอย่างทีพระพุทธองค์เคยตรัสไว้กับพระภิกษุพระสาวก ว่าไปไม่ในพระหัตถ์ของพระองค์ กับไปไม่ในป่า อันไหนมากกว่ากัน พระพุทธองค์จึงตรัสว่า สิ่งทีพระพุทธองค์ทรงรู้ทรงเข้าถึง มีมากเหมือนใบไม้ในป่า แต่สิ่งที่นำมาสั่งสอน แคนิดเดียว เหมือนใบไม้ในกำมือ เพราะไม่จำเป็นที่จะต้องรู้ทั้งหมด ชีวิตเรานั่นแค่นี้ เราไม่มีเวลาที่จะรู้ทั้งหมด พระพุทธองค์จึงเป็นผู้ที่

เลือกเฟ้นเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ที่จะเป็นประโยชน์แก่พวกเรา นี่คือพระมหาปัญญาธิคุณของพระพุทธองค์

พระพุทธองค์ต้องตรวจสอบความรู้ทั้งหลายที่เกิดขึ้นในการตรัสรู้ แล้วก็สร้างระบบการฝึกคนที่กระชับ เอาเฉพาะส่วนที่สำคัญ เท่าที่จำเป็น ให้เป็นขั้นตอน ซึ่งนี่ก็เป็นเอกลักษณ์ของพุทธธรรมของเรา คือมีระบบการศึกษา ระบบการฝึกคนที่ชัดเจนมาก เป็นขั้นเป็นตอน อย่างที่ในศาสนาหรือปัญญาทั่วไปในโลกนี้ไม่มีอะไรจะเทียบเคียงได้ เพราะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จากขั้นง่ายไปสู่ขั้นยาก พระพุทธองค์ทรงอธิบายทุกสิ่งทุกอย่าง ทำอย่างนี้แล้วต้องทำอย่างนี้ต่อ ถึงขั้นนี้ต้องระวังนะ เดี่ยวจะมีปัญหาอย่างนี้ๆ ปัญหาที่หนึ่งแก้อย่างนี้ ปัญหาที่สองแก้อย่างนี้ พอแก้ปัญหานั้นแล้ว มันอาจจะเกิดมีปัญหาลักษณะหนึ่ง จะต้องระวังนะ แล้วก็ต้องสร้างคุณธรรมขั้นนั้นขั้นนี้ แต่อย่าไปสร้างอย่างเดียวนะ ต้องมีความสัมพันธ์กันอีก โอโห ละเอียดอ่อนมากเลย ทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องรู้ เพื่อบรรลุธรรมตามพระองค์ สอนหมดเลยทุกสิ่งทุกอย่าง เราจึงเรียกว่า **สวากขาตธรรม** (ธรรมที่ตรัสไว้อย่างดีแล้ว) เป็นธรรมที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ขาดอะไรสักอย่างที่เราต้องการ

จะเห็นว่าเป็นเรื่องของ **ปัญญา** กับ **พระกรุณา** บางทีคนไทยเราชอบเรียกว่าความ

เมตตากุณาก็ได้ ภาษาชาวบ้านคือสองข้อนี้ไปด้วยกันตลอด เพราะพอมีความกรุณาก็มีแรงบันดาลใจที่จะเสียสละ แม้แต่สุขภาพทางกาย ทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อประโยชน์สุขของสรรพสัตว์ทั้งหลาย แต่มีแรงบันดาลใจก็ยังไม่พอ ยังจะต้องมีปัญญาในการที่จะเลือกคำพูด เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้นตอนหลังพุทธกาล พระอรรถกถาจารย์ ท่านกล่าวสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า แต่ก็ได้เพิ่มคำว่า **“พระบริสุทธิตุคุณ”** ซึ่งเดิมไม่มี มีแต่กรุณากับปัญญา หมายถึงจิตใจของพระพุทธองค์บริสุทธิ์ ผุดผ่อง คือปราศจากกิเลสทั้งปวง ไม่มีเหลือแม้แต่ชนิดเดียว

ที่นี้เรามองข้อบริสุทธินี้ในอีกมุมหนึ่ง เราอาจจะเห็นว่า คือความเป็นอิสระอย่างแท้จริง ทุกคนก็ขอความมีอิสระ อยากมีอิสระ แต่ก็ไม่รู้ว่าอิสระเป็นอย่างไร เสรีเป็นยังไง บางทีก็มีตลาดเสรี คือซื้อยี่ห้ออะไรก็ซื้อได้ (ถ้ามีสตางค์พอ) แต่ก็เป็นความเสรีในเรื่องการบริโภค เรื่องจับจ่าย ไม่ได้เกี่ยวกับตัวชีวิตจริง แต่ถ้าเป็นอิสระจริงๆ คือมีสตางค์ซื้อก็ได้ แต่ไม่ซื้อก็ได้ อิสระคือซื้อได้ไม่ซื้อก็ได้ ไม่ใช่ว่ามีหลายยี่ห้อให้เลือกถึงจะเรียกว่ามีอิสระ มีอิสระต้องเป็นอิสระจากตัณหา อิสระจากกิเลส

ถ้าเรามองความดีในทางพุทธศาสนา เรามองในอุดมการณ์ที่จะทำให้เกิดกำลังใจกับทุกคนทุกวัย อยากเป็นอิสระอย่างแท้จริง อิสระที่แท้จริงเป็นอย่างไร หลายคนเริ่มตั้งแต่เด็ก หรือวัยรุ่น พุทธศาสนาสอนให้ดับทุกข์ ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง บางทีเราก็ต้องเปลี่ยนสำนวน อย่างที่อาตมาพูดบ่อยๆ ว่า จุดหมายสูงสุดนี้เราเรียกว่าดับทุกข์ก็ได้ หรือเรียกว่าเข้าถึงความสุขที่แท้จริงก็ได้ เป็นความสุขที่แท้จริง ความสุขทางโลก

นี้เราไม่ได้ปฏิเสธหรือ มีเยอะ แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ไม่มากนัก ยังไม่ใช่ของแท้ของจริง ในความอิสระก็เหมือนกัน อิสระก็มีอิสระจากความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ อิสระจากความบังคับอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ความอิสระที่แท้จริงคือความมีอิสระจากกิเลส

ชาวพุทธเราปฏิบัติธรรมเพื่ออะไร เพื่อเข้าถึงความสุขที่แท้จริง เราเบื่อหน่ายกับความสุขแบบเล็กๆ น้อยๆ ความสุขที่มีความทุกข์ตามมา เราต้องการความสุขที่แท้จริง อยากรับอิสระ แต่ไม่ใช่อิสระจากกฎหมายบ้านเมือง หรืออิสระจากคนรอบข้าง แต่ต้องการให้เป็นอิสระจากกิเลส สิ่งสูงสุดของเรา เรามองสองด้าน ด้านลบคือ ทำให้กิเลสฝ่ายโลก กิเลสฝ่ายโกรธ กิเลสฝ่ายหลง หมายถึงกิเลสทั้งหลายทั้งปวงดับไป ถ้ามองทางบวก เรียกว่าให้ถึงพร้อมให้ถึงจุดสมบูรณ์ของปัญญา จุดสมบูรณ์ของความเมตตากรุณา และจุดสมบูรณ์แห่งความเป็นอิสระจากกิเลส หรือเข้าถึงความบริสุทธิ์

ในทางพุทธศาสนา เมื่อเราทำความเข้าใจ มีความเห็นชอบเป็นสิ่งสูงสุด ปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาในโลกที่มีชาวกับดำจะเหลือน้อยมาก มีแต่สีเทา สีเทาแก่ สีเทาอ่อน หลายสีเทา จึงจะเลือกว่าอะไรถูกอะไรผิด อันนี้เราก็ต้องโยงไปถึงดีที่สุด อันนี้ดีไหม โยงไปในเรื่องดีที่สุด อันนี้ชั่วไหม บาปไหม เอามาดูสิว่ามันมีผลต่อการปฏิบัติเพื่อความสมบูรณ์ของปัญญา ของความเมตตากรุณา ความเป็นอิสระที่แท้จริงหรือไม่ เรามีหลักตัดสินอยู่ในตัวเรา ต้องยอมรับว่า สังคมมีจิตวิญญาณจะมีแรงมากกว่าสัมมาทิฐิ ตัณหาก็จะมีมากกว่าธรรมฉันทะ

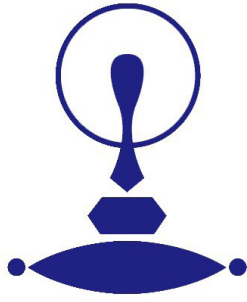
ฉะนั้นในเมื่อสังคมเรา วัฒนธรรมปัจจุบันมีส่วนแห่งมีจิตวิญญาณ คือกิเลสค่อนข้างจะมาก

ถ้าเราไม่สามารถจะบอกได้ง่ายๆ ว่าทำดีได้ดี ในทางสังคม หมายถึง ได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ ได้สุข ไม่สามารถจะบอกได้ชัดเจนว่า เห็นไหม ทำชั่วก็ได้ชั่ว ติดคุกติดตะราง อะไรต่างๆ ที่เป็นผลที่เห็นได้ชัด มีน้อยมาก คนดีไม่ได้ประสบผลสำเร็จทางโลกก็เยอะ คนชั่วแต่ก็ไม่ได้รับผิด ชอบความชั่วในปัจจุบันก็เยอะ พวกนักชืที่เคยฆ่าคนเป็นหมื่นเป็นแสน หลังจากสงครามแล้ว พวกบาทหลวงก็ช่วยส่งออกไปนอกประเทศอย่างลับๆ ไปอยู่อาร์เจนตินา ไปอยู่อเมริกาได้ส่วนมากอยู่เป็นเศรษฐีแบบสบายๆ อายุ ๗๐ - ๘๐ ถึงจะตายในที่สุด มีเยอะเลย

เพราะฉะนั้นคนที่ทำบาป ทำความชั่วร้าย เราไม่สามารถจะบอกได้ว่าเห็นไหม นั่นไง หรือว่าทำชั่วแล้วจะมีผลอันนั้นอันนี้ไป ในระยะยาว มีจริง แต่ว่าถ้าสังคมยังเป็นมีจิตวิญญาณ คนมีจิตวิญญาณยังมีพลังมีอำนาจมันจะไม่เห็นได้ชัด แต่เมื่อเรามีความเข้าใจในเรื่องความดีความชั่ว ความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรมก็จะปรากฏได้ชัด เออใช่ **ทำดีแล้ว ความดีก็เพิ่มขึ้นจริงๆ คือหมายถึงสิ่งที่นำไปสู่สิ่งที่ดีที่สุด เออ ทำอย่างนี้มันชั่วนะ มันบาปเนอะ เพราะมันจะทำให้จิตใจหันออกไปจากความดีความงาม ทำให้ความหยาบคายของจิตใจเพิ่มมากขึ้น ใช่ แต่ผลกรรมที่จะเห็นเป็นรูปธรรม ชาติปัจจุบันก็มี ชาติหน้าก็มี ชาติต่อๆ ไปก็มี จะเห็นได้เฉพาะปัจจุบันนี้ ในระยะเวลาสั้นๆ ไม่ได้เสมอไป ต้องเข้าใจในเรื่องความดี ความชั่ว ความดีที่สุด เป็นหลักเสียก่อน เอาละวันนี้เอาตมาก็ได้ให้ข้อคิดในเรื่องความดีไว้พอสมควรแก่เวลา เอวัง.**

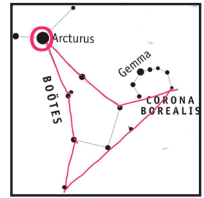

ที่มา : เทศนาธรรม โดย พระอาจารย์ชยสาโร บ้านบุญปากช่อง นครราชสีมา วันอาทิตย์ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๐

ธรรมะ ๓๗ (ตอน ๓)

ถึงเวลาคืนการศึกษากลับสู่สวรรค์

เดือนกรกฎาคมนี้มีวันสำคัญสองวันคือ วันอาสาฬหบูชาต่อด้วยวันเข้าพรรษา สาระสำคัญของวันทั้งสองนี้ได้แก่ **อริยมรรค** คือ ทางสายกลาง (หลีกเลี่ยงทางผิดสองทาง คือ การพัวพันด้วยกามและการทำตนให้ลำบาก) และการออกจากกามสุขมาเข้าสู่เนกขัมมสุข หลายคนอาจจะยังไม่คุ้นกับเนกขัมมสุข แม้จะพอเห็นโทษของกามสุขอยู่บ้าง แต่ถ้าไม่เคยสัมผัสเนกขัมมสุขเลย ก็คงออกจากความสุขทางกามไม่ได้ หรือออกได้ไม่นาน ก็ต้องหวนกลับไปหากามสุขอีก กามสุขนั้นได้โดยง่ายเป็นไปตามสัญชาตญาณไม่ต้องฝึกฝนอะไร รอคารเสพส่วยผล ยิ่งเสพยิ่งติด ยิ่งต้องพึ่งพาสิ่งภายนอกคือวัตถุต่าง ๆ มากขึ้นเรื่อยๆ แต่เนกขัมมสุขนั้นไม่ต้องพึ่งพาวัตถุภายนอก เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นความสุขภายในลึกๆ ซึ่งต้องผ่านการศึกษ ฝึกฝน อบรม ให้รู้จักสร้างความสุขชนิดนี้ขึ้นมาได้ และสามารถพัฒนาให้ละเอียดลึกซึ้งได้เป็นลำดับ ทำให้เป็นอิสระจากการพึ่งพาวัตถุเสพภายนอก และร่นวายน้อยลงเรื่อยๆ

ฉบับนี้เรามาคุยกันเรื่องธรรมะ ๓๗ ต่อจากที่เคยอธิบายไว้แล้วกันดีกว่า เริ่มจากอรรถของคำว่าเนกขัมมะก่อน ว่าหมายถึงอะไรได้บ้าง

เนกขัมมะ (ออก) มีหลายความหมาย ขึ้นอยู่ว่า **ออกจากอะไร**

ในคัมภีร์ อภิธานวรรณนา ซึ่งได้รวบรวมความหมายของเนกขัมมศัพท์ไว้ ๕ อย่าง ดังนี้ คือ **เนกขมมัม ปฐมชฌานเน ปพพชชายม วิมุตตย วิปลสสนาย นิสเสส - กุสลมทิจ ทิสสติ**

เนกขัมมะ (ออก) มีอรรถดังนี้คือ

ปฐมชฌานะ.....ออกจากนิรวณ คือ ปฐมฌาน ๑

ปัพพชชา .....ออกจากเรือน คือ การบรรพชา ศีล ๑๐

วิมุตติ คือ อรหัตตผล ๑.....ออกจากกิเลสทั้งปวง

คือ นิพพาน ๑.....ออกจากขันธและอุปติ

วิปลสสนา.....ออกจากวิปลาส คือ อนิจจา, ทุกขา, อนัตตานุปัสสนา ๓ **นิสเสสกุสละ**.....ออกจากอกุศล

คือ กุศลจิตทั้งหมด (๒๑)*

* (กามาจรกุศล ๘, รูปาจร ๕, อรูปาจร ๔, มรรค ๔)

$$(๑) + (๑๐) + (๑) + (๑) + (๓) + (๒๑) = (๓๗)$$

น่าสนใจใหม่ว่า รวมตัวเลขทั้งหมดก็ได้เนกขัมมธรรม ที่มี ๓๗ ประการ พอดีอีก อาจจะเป็นเพราะว่า พวกเราติดอยู่กับสิ่งต่างๆ มากมายในโลก การออกจึงต้องค่อยๆ ถอดออกไปทีละอย่าง เริ่มจากนิเวศน์ตัวแรก คือกามฉันทะ ที่ทำให้เรายึดติดแน่นกับกามวัตถุ จึงก้าวออกมา มันได้ยากยิ่ง ในที่นี้จึงยกมาเป็นตัวเริ่ม และสิ่งที่เราต้องค่อยๆ ถอนออกทั้งหมด ๓๗ อย่าง จนกว่าจะพ้นทุกขได้ในที่สุด ที่นี้มาดูประเด็นที่ทิ้งไว้จากเล่มที่แล้วกันต่อ ได้เปรียบเทวดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เหมือนพระภิกษุ และเปรียบต้นไม้ประจำภพดาวดึงส์คือต้นปาริฉัตรเหมือนภาษาบาลี ค้างไว้ ที่นี้ลองมาดูการเปรียบเทียบในพระสูตรกันต่อ

ผู้สาสิกขาเหมือนผู้ตกจากสวรรค์

ในปัญจบุพพนิมิตตสูตร (ว่าด้วยบุพพนิมิต ๕ ประการ) ในอิตติวุตตะก ขุททกนิกาย มีการเปรียบเทียบผู้กำลังสาสิกขาว่า เหมือนท้าวสักกะหรือเทวดาที่กำลังจุติจากสวรรค์ ดังนี้ :

แท้จริงพระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้ว พระสูตรนี้ พระอรหันต์กล่าวไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ในเวลาที่เทพบุตรจะจุติจากหมู่เทพ ย่อมปรากฏบุพพนิมิต ๕ ประการคือ

๑. ดอกไม้ที่ประดับเกี่ยวแห่ง
๒. พัสตราภรณ์ที่สวมใส่ห่มองจางลง
๓. เหงื่อไหลออกจากรักแร้
๔. ผิวพรรณเศร้าหมอง ปรากฏที่กาย

๕. เทพบุตรนั้นจะหมดความยินดีในทิพยสมบัติของตน

[คือมีบุพพนิมิต ๕ ประการ ๑) ทิพยมาลา คือศรัทธาของภิกษุ นั้นเกี่ยวแห่ง ๒) ทิพยภาษา คือศีลเศร้าหมอง ๓) พระเสโท (เหงื่อ) คือ กิเลสไหลออกมา ๔) ความมีผิวพรรณเศร้าหมอง ปรากฏในสรีระ ๕) ทิพยอาสน์ คือ ความรื่นรมย์ในภิกขาจารและที่พำนักของภิกษุย่อมนหมดไป ทั้งหมดนี้กินเวลาประมาณ ๗ วัน

เพื่อให้จำง่าย ขอเรียบเรียงเป็นกลอนว่า :

เมื่อมาลา ภูเขา ดุหม่นหมอง
รักแร้นอง เสโท เหงื่อไหล
อาสนะ เคน้ง ดูแข็งไป
กายก็ไร้ รัศมี เกิดมีเงา

ได้เวลา เทวดา ก่อนจุติ
เป็นนิมิต เริ่มจาก ดอกไม้เฒ่า
ถึงกายลับ ดับจาก วิมานเนา
นับถ้วนเท่า เบ็ดเสร็จ รวมเจ็ดวัน ฯ

และเมื่อเทวดาจะจุติ (เคลื่อน - แปลว่าตาย) จากสวรรค์ บรรดาหมู่ญาติมิตรจะมาห้อมล้อมเทวดานั้นและอวยพรให้ได้ไปเกิดในสุคติ (สุคติของเทวดาคือได้กลับมาเป็นมนุษย์ได้มาทำบุญต่อ)

มนุษย์คือสุคติภูมิของเทวดา

เนื้อความในพระสูตรยังมีต่อ ดังนี้ว่า :

เทวดาทราบว่า เทพบุตรนี้จะจุติ ก็พลอยยินดีอวยพรให้ ๓ ประการ คือ

๑. ท่านจากเทวโลกนี้ไปแล้ว ขอให้ได้ไปเกิดในภูมิที่ดี
๒. ขอให้ได้ลาภอันดี
๓. ขอให้ดำรงตนอยู่ด้วยดี

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “ข้า

แต่พระองค์ผู้เจริญ การไปเกิดในภูมิที่ดีของ
 เทวดาเป็นอย่างไร ? การได้ลาภอันดีของเทวดา
 เป็นอย่างไร ? การดำรงตนอยู่ด้วยดีของเทวดา
 เป็นอย่างไร ? พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “ภิกษุทั้งหลาย การเกิดเป็นมนุษย์ ชื่อว่าเป็นการไปเกิด
 ในภูมิที่ดีของเทวดา การที่เทพบุตรลงมาเกิด
 เป็นมนุษย์แล้วได้ความศรัทธาในธรรมวินัยที่
 ตถาคตประกาศไว้ นี้ชื่อว่าเป็นการได้ลาภอันดี
 ของเทวดา ก็ความศรัทธาของเทพบุตรนั้นแล
 ตั้งมั่น มีเหตุเกิด หยั่งลง มั่นคง อันสมณ-
 พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ
 ในโลกไม่สามารถทำให้คลอนแคลนไปได้ นี้ชื่อ
 ว่าเป็นการดำรงตนอยู่ด้วยดีของเทวดา”

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมา
 นี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์
 ดังนี้

ยथा เทโว เทวกายา
 จวติ อายุสงฺขยา.
 ตโย สทฺฐา นิจฺจรณฺติ
 เทวานํ อนุโมทตฺ.

“อิโต โภ สุกฺคิ คจฺฉ
 มนุสฺसानํ สหพฺยตฺ.
 มนุสฺสญฺโถ สทฺฐมฺเม
 ลภ สทฺธํ อนุตฺตรํ.

“สา เต สทฺฐา นิวิญฺจสุส
 มุลชาตา ปตฺติญฺจิตา.
 ยาวชีโว อสฺหิธา
 สทฺฐมฺเม สุปฺปเวทิตะ.

“กายทฺวจฺจริตํ หิตฺวา
 วจฺจิตฺตฺวานิ จ.
 มโนทฺวจฺจริตํ หิตฺวา
 ยลฺลจฺญณฺโต สทฺสสฺสหิตํ.

“กาเยน กุสฺลํ กตฺวา
 วาจาเยน กุสฺลํ พหุ.
 มนสา กุสฺลํ กตฺวา
 อปฺปมาณํ นิรฺุปฺปตี.

“ตโต โอปธิกํ ปุณฺณํ
 กตฺวา ทาเนน ตํ พหุ.
 อญฺเญปิ มจฺเจ สทฺฐมฺเม
 พุทฺทมฺจฺจริเย นิเวสยํ.

“อิมาย อญฺกมฺปาย
 เทวา เทว ยทา วิฑฺ.
 จวนฺตํ อนุโมเทยฺตี
 เอहि เทว ปฺนปฺนุนฺตี.”

เมื่อเทพบุตรจะจุติจากเทวโลก เพราะสิ้น
 อายุ เทวดาผู้พลอยยินดี ย่อมเปล่งเสียงอวยพร
 ๓ ประการ คือ

ท่านผู้เจริญ ท่านจากเทวโลกนี้ไปแล้ว ขอ
 ให้ไปเกิดในภูมิที่ดี คืออยู่ร่วมกับมนุษย์เกิด

ท่านเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ขอให้ได้มีศรัทธา
 อย่างสูงยิ่งในพระสัทธรรมเกิด

ศรัทธาของท่านนั้นขอให้ตั้งมั่น มีเหตุเกิด
 หยั่งลง มั่นคงในสัทธรรมที่ตถาคตประกาศไว้ดี
 แล้ว ใครๆ ทำให้คลอนแคลนไม่ได้ตลอดชีวิตเกิด

ท่านจงละกายทุจริต วจิจจริต มโนทุจริต
 ได้ทั้งหมด รวมทั้งละกรรมชั่วที่ประกอบด้วย
 โทษอื่นๆ

จงทำความดีทางกาย วาจาให้มาก และ
ทำความดีทางใจที่ประมาณมิได้ ปราศจากอุปธิ
นอกจากนั้น ท่านจงทำบุญ ที่ให้เกิดสมบัตินั้นให้มาก ด้วยการให้ทาน ชักชวนผู้อื่นให้ดำรงอยู่ในศีลธรรม ในพุทธศาสนาเถิด

เมื่อเทวดารู้แล้วว่าเทพบุตรกำลังจะจุติ ย่อมพลอยยินดีด้วยการอนุเคราะห์ให้กล่าวชวนดังนี้ว่า

ท่านเทพบุตร ท่านจงหวนกลับมาเกิดใน
เทวโลกนี้บ่อยๆ เถิด แม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระ
ภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล

ตามที่ยกตัวอย่างมาให้เห็นนี้ คงจะพอเห็น
ความเชื่อมโยงกันของสวรรค์กับเนกขัมมะกัน
มาพอสมควรแล้ว ในทางพุทธนั้นเทวดาเสีย
อีกที่อยากกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ จะได้มีโอกาส
เจริญกุศลกันต่อ เพราะแม้เทวดาจะเลิศด้วยสิ่ง
ที่เป็นทิพย์ต่างๆ (มีอาหารทิพย์เป็นต้น) ก็ตาม
แต่สิ่งที่มนุษย์มีดีกว่าเทวดาก็คือ **ขันติ** ความ
อดทน และ **โอกาสในการบำเพ็ญพรต** จรรย์
ซึ่งเทวดาไม่มี มนุษย์ภูมิจึงเป็นที่ปรารถนาของ
เทวดาที่เป็นสัมมาทิฐิมาโดยตลอด โดยเฉพาะ
พระโพธิสัตว์ ท่านมักจะไม่รอเสพเสวยทิพย์สุข
บนสวรรค์นานจนหมดอายุ แต่จะทำกาล
อธิมุตตกิริยา ลงมาเกิดบนมนุษย์โลก เพื่อเร่ง
บำเพ็ญสะสมบารมีต่อไป

ถึงเวลาคืนการศึกษาสู่สวรรค์

พวกเราเป็นชาวพุทธกันมากี่นานแล้ว แต่
สวรรค์ของเราส่วนใหญ่ยังเป็นแบบพรหมณ์
กันไปเสียนี้ ไม่พัฒนาเสียเลย หรือถ้าพัฒนา
ก็พัฒนาไปในทางวัตถุนิยม ล่อให้จ่ายเงินซื้อ
สวรรค์ สวรรค์สำหรับหลายคน จึงกลายเป็น
ที่ที่คนไปบนบาน อ้อนวอน ขอลาภ ขอความ
สำเร็จทางโลก จนลืมหลักการของชาวพุทธไปที่

พระพุทธรองค์ท่านทรงสอนย้ำให้เราหมั่นศึกษา
และพัฒนาตนเอง จนสามารถเป็นที่พึ่งของ
ตนเองได้

ตั้งแต่มีพระพุทธรศาสนาปรากฏในโลก
ท่าทีของชาวพุทธเราต่อเทวดา จึงไม่ใช่การขอ
ลาภ ขอกามวัตถุ อีกต่อไป แต่เป็นการชักชวน
เทวดามาฟังธรรมให้ท่านได้พัฒนาชีวิต จะได้
ออกจากกามไปพร้อมๆ กันกับเรา หรือเอา
เทวดามาเป็นอุปมาในการดำเนินชีวิตที่ออก
จากกาม ออกจากความทุกข์เพราะกิเลสกาม
เป็นสาเหตุต้นๆ ของความทุกข์ ส่วนบางท่านที่
ชอบคิดถึงเทพ เพราะคิดว่าพระพุทธรเจ้าก็สอน
เทวดานูสติไว้ด้วยมิใช่หรือ ตอบว่าใช่ แต่
พระพุทธรองค์ก็ไม่ทรงให้ไประลึกถึงเทวดาในแง่
อ้อนวอนขอ แต่ให้ระลึกถึงคุณธรรม เช่น ทาน
ศีล เป็นต้น ที่พวกเขาหรือพวกเธอเหล่านั้นได้
ทำก่อนไปเกิดเป็นเทวดา แล้วให้น้อมนำเข้ามา
พิจารณาดูตัวเราเองว่า คุณธรรมเช่นนั้นมียู่
ในตัวเราเองหรือไม่ ถ้าพบว่าเราก็มียุ่เหมือนกัน
ไม่น้อยหน้าเทวดา ก็จะเกิดความปิติภูมิใจใน
คุณธรรมของตน จึงจะเป็นเทวดานูสติที่ถูกต้อง

การนี้ถึงเทวดาอย่างนี้ต่างหากที่จะถือว่า
เป็นชาวพุทธที่แท้จริง ส่วน “การศึกษา” ที่เรา
ยืมคำเอามาจาก “สิกขา” ของพระพุทธรเจ้า
เราเอามาจัดหลักสูตรแยกการศึกษาออกจาก

พระศาสนา เพื่อพยายามจะตามอย่างตะวันตก (แต่ก็ตามเขาไม่ทัน) แล้วเราก็พบว่าการศึกษาทางโลกในปัจจุบันเป็นการเตรียมความรู้ และทักษะเพื่อไปทำมาหากินแสวงหากามวัตถุภายนอก มาเสพปรนเปรอบำเรอตนเท่านั้น จึงเต็มไปด้วยปัญหามากมาย มิใช่เป็นการศึกษาที่แท้จริงเพื่อพัฒนาจิตให้สามารถออกจากกามที่เป็นต้นเหตุของทุกข์ได้เลย ถึงเวลาแล้วหรือยังที่พวกเราจะช่วยกันเอาการศึกษาคืนมาสู่สวรรค์และเอาสวรรค์ของเราคืนมาสู่วิถีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชีวิตแบบชาวพุทธกันอีกสักครั้งหนึ่ง เริ่มต้นที่พรรษานี้ เรามาฝึกการออกจากกามกันบ้างดีไหม

ต่อไปนี้เป็นข้อสันนิษฐานของผู้เขียนเอง ไม่มีเขียนไว้ในตำราเล่มไหน ถือว่าเป็นเกร็ดความรู้ของแถม ก่อนจบเรื่องสวรรค์กับเนกขัมมะนี้

ผู้เขียนในช่วงบวชใหม่ๆ ได้มีโอกาสออกเดินธุดงค์ในเวลากลางคืนกับครูบาอาจารย์ แล้วเกิดหลงทาง เดินวนเวียนติดอยู่ในป่าเกือบครึ่งคืน พระอาจารย์ที่วัดป่านานาชาติ ท่านจึงแนะนำให้ศึกษาสังเกตดูดวงดาวราศีต่างๆ บนท้องฟ้าไว้ด้วย นอกจากจะเพื่อนับวัน เดือนเป็นแล้ว ยังจะได้รู้ทิศรู้ทางและไม่เดินหลงป่าอีกด้วย กลับจากธุดงค์แล้ว จึงได้อ่านตำราดูดาวจักรราศีต่างๆ ของฝรั่งมาอ่านทำความเข้าใจ ก็พบว่าบนท้องฟ้าเต็มไปด้วยจุดดวงดาวต่างๆ ระเบียบระยับมากมาย ที่คนโบราณเขานำมาโยงใยเป็นเรื่องเป็นราวได้

ชาวกรีกเขาจะเล่าเป็นนิทานการเดินทางของวีรบุรุษไปในท้องฟ้า สัมพันธ์ไปกับวิถีชีวิตของพวกเขา เป็นสื่อธรรมชาตಿಯ่างดีที่คนสมัยก่อนคงจะใช้จินตนาการเล่าเรื่องราวตำนานเหล่านี้หลังจากที่เสร็จภารกิจงานในชีวิต

ประจำวัน แล้วก็มานั่งล้อมวงฟังเรื่องราวโดยมีท้องฟ้าที่กว้างใหญ่เป็นฉาก มีดวงดาวเป็นตัวละคร ซึ่งนอกจากจะทำให้จำง่ายว่าขณะที่เคลื่อนไปบนฟ้า นั้น ดาวกลุ่มไหนชี้ไปทางทิศไหนแล้ว เรื่องราวเหล่านี้ยังแฝงข้อคิดคติธรรมประกอบด้วยมิใช่น้อย

ในพรรษาแรกของชีวิตพระภิกษุ ผู้เขียนได้จำพรรษาอยู่บนภูจอมก้อม จ.อุบลราชธานี ติดแม่น้ำโขง มีถ้ำที่สัปปายะสงบเงียบดีมาก กลางคืนจะชอบออกมาเดินจงกรมและนั่งสมาธิบนลานหิน ที่สามารถมองได้รอบ ๓๖๐ องศา ในคืนที่ไม่มีเมฆ จะสามารถเห็นดาวได้ชัดเจน โดยไม่มีแสงไฟจากเมืองมารบกวน

คืนหนึ่งขณะที่กำลังทบทวนกลุ่มดาวที่ได้อ่านมาในหนังสือ ได้สังเกตเห็นกลุ่มดาวทางขอบฟ้าทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ที่ตำแหน่งใจกลางของทางช้างเผือก ในตำแหน่งที่ปัจจุบันเรียกว่ากลุ่มดาวแมงป่องและกลุ่มดาวคนยิงธนู มีลักษณะคล้ายช้างหมอบขาหน้าทั้งสองลง ในวงชูดอกบัวอยู่ คล้ายกับเรื่องของพระโพธิสัตว์ตอนลงจากดุสิตเทวโลกมาปฏิสนธิในครรภ์ของพระมารดา

ตอนนั้นพระนางสิริมหามายาได้ทรงมีพระสุบินนิมิตว่า ‘มีช้างเผือกวงชูดอกบัว มาวนทักษิณาวัตรรอบพระองค์แล้วเข้าทางพระ

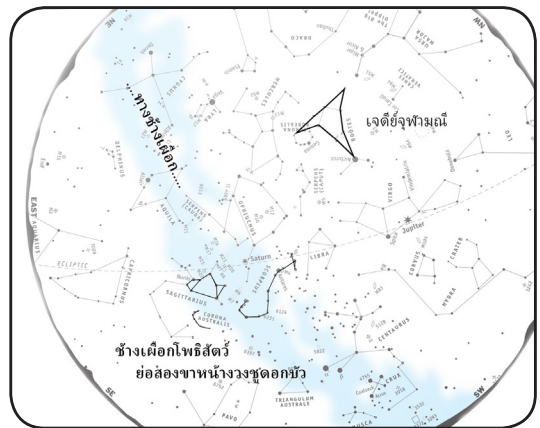

ปรีศว (สีข้าง) เป็องขวา' หลังจากนั้นพระนางก็ตั้งครรรค์ ดาวดวงที่สว่างที่สุด ที่อยู่ในกลุ่มนี้มีสีแดง มีชื่อทางดาราศาสตร์ว่า Antares อยู่ในใจกลางของกลุ่มดาวแมงป่อง (Scorpion) จัดเป็นดาวยักษ์ใหญ่แดง (supergiant Star) (พระอาทิตย์ของเราจัดอยู่ในกลุ่มดาวแคระแดง) ดาวนี้ในภาษากรีกมีชื่อว่า Ant (ตรงข้าม) + Ares (สงคราม - อริ) “ตรงข้ามกับสงคราม” ถ้าเป็นภาษาโรมัน Rival (ตรงข้าม) + Mars (ความตาย - มาร) “ตรงข้ามกับมาร” ชื่อสื่อถึงการถือกำเนิดของ ‘ข้างสันติภาพ’ (ตรงกันข้ามกับความนิยมชมชอบ ‘ข้างศึก’ ของกษัตริย์ ในสมัยนั้น) ซึ่งเป็นชื่อที่เหมาะสมสำหรับพระโพธิสัตว์ที่จะมาปฏิสนธิมา

ส่วนแถบขาวยาวที่พาดอยู่บนท้องฟ้าจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือที่ประกอบด้วยดาวหลายแสนล้านดวงที่นับไม่ถ้วนนั้น เคยสงสัยเสมอมาว่า ทำไมจึงเรียกไม่ตรงกัน ฝรั่งเศสเห็นเป็น “ทางน้ำนม (milky way)” ส่วนคนอินเดียเห็นเป็น “พระแม่คงคาสวรรค์” ทำไมแถบทางบ้านเราจึงเห็นเป็น “ทางข้างเผือก” ถามใครก็ไม่มีการทราบบว่าทำไมเรียกชื่อนี้ได้แต่สันนิษฐานกันไปต่างๆ นานา แต่เมื่อได้มาเห็นรูปกลุ่มดาวที่เป็นรูปข้างเผือกโพธิสัตว์มีวงชูดอกบัวที่ตรงใจกลางแถบยาวนี้ ในวันเช้า

พรุชาก็เลยคิดว่า เป็นไปได้ไหมว่าชาวพุทธเราแต่โบราณท่านได้ตั้งชื่อตามพระพุทธรูปประวัติในตอนนี้ เพราะถ้านับถอยหลัง ๑๐ เดือนจากวันวิสาขะ (เดือน ๖) ที่เป็นวันประสูติ ก็จะมาตรงกับวันอาสาฬหะ (เดือน ๘) นี้พอดี ฉะนั้นกลุ่มดาวที่ปรากฏในวันถือปฏิสนธิของพระโพธิสัตว์เหมือนทางดำเนินทักษิณาวัตรของข้างเผือกโพธิสัตว์ก่อนก้าวลงสู่พระครรภ์ของมารดาในมนุษยโลก ก็ต้องนับว่าเป็นการตั้งชื่อที่เหมาะสมนี้กระไร สมกับที่กบป์ของเราในปัจจุบันนี้เป็นภัทรกบป์ที่มีพระพุทธรูปเจ้ามาตรัสรู้ถึงห้าพระองค์ เส้นทางข้างเผือกนี้คงจะได้ใช้อยู่หลายครั้ง

ถ้ามองต่อไปในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ก็จะพบกลุ่มดาวที่มีลักษณะคล้ายเจดีย์ บนยอดมีดาวดวงหนึ่งสีแดงเปล่งประกายสว่างที่สุดบนฟากฟ้าทางตอนเหนือ ดาวนี้มีชื่อทางดาราศาสตร์ว่า Arcturus อยู่ในกลุ่มดาว Boötes จัดเป็นดาวฤกษ์จำพวกดาวยักษ์แดง (red giant Star) จะปรากฏชัดบนฟ้าเหมือนยอดเจดีย์ ตามพระพุทธรูปประวัติในตอนนี้ก็คือในคืนที่พระโพธิสัตว์เสด็จออกมหาภิเนษกรรม (บรรพชา) แล้วมาหยุดพักที่ฝั่งแม่น้ำอนาโณมาที่นี่ พระองค์ทรงสละเพศศฤกษ์ ทรงตัดมวยผม

ของพระองค์เองด้วยพระขรรค์ แล้วโยนขึ้นไป ในอากาศอธิษฐานจิตว่า ‘ถ้านี่เป็นการออกบวช ครั้งสุดท้ายของเรา ที่จะไม่ต้องหวนกลับมาเป็น คฤหัสถ์อีก ขอให้มวยผมนี้คงสถิตอยู่บน พากฟ้า’

พระอินทร์จึงมารับเอามวยผม (จุฬา) นี้ ไป เก็บไว้ที่ยอดเจดีย์บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เรียกว่า **จุฬามณีเจดีย์** ซึ่งสัญลักษณ์ของจุฬา (มวยผม) นี้ เราได้นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของ สถาบันการศึกษาหลายแห่งในเมืองไทย เรียก กันสั้นๆ ว่าพระเกี้ยว ผู้เขียนเองก็ได้อาศัย สถาบันการศึกษาที่มีสัญลักษณ์พระเกี้ยวนี้ ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้มาโดยตลอด ตั้งแต่ พระเกี้ยวฟ้า (สาริตจุฬา) พระเกี้ยวทอง (เตรียมอุดม) พระเกี้ยวชมพู (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย) จนถึงพระเกี้ยวเหลือง (มหา จุฬาราชวิทยาลัย) ถ้ายังเรียนไม่จบ (ยังไม่ สิ้นทุกข์) ก็คงจะได้ไปเรียนต่อที่พระเกี้ยว แดง (จุฬามณี - ดาวดึงส์) บ้าง ในโอกาสต่อไป คติของการศึกษาหรือการสิกขาที่แท้จริง เพื่อความพ้นทุกข์ของมวลมนุษยชาตินั้นจึง สัมพันธ์กับเนกขัมมธรรมมาโดยตลอด ก็ได้แต่ หวังว่าบทความชิ้นนี้จะได้นำท่านผู้อ่านกลับ คืนมาสู่การศึกษาที่แท้จริงกัน เพราะไม่มีใคร จบการศึกษาจนกว่าจะเป็นพระอรหันต์ และ

ถ้ากลุ่มดาวนี้ส่องแสงถึงเจดีย์จุฬามณีบน เทพพิภพดาวดึงส์จริง พวกเราบนโลกก็ยังคง สามารถมองเห็นพยานในการออกมหาภิเนษ-กรรมของมหาบุรุษได้เรื่อยมา トラบจนถึงทุก วันนี้

สมัยก่อนลูกๆ หลานๆ จะวางดอกบัวไว้ ในมือคุณตาคุณยายก่อนที่ท่านจะสิ้นใจ เพื่อให้ ท่านได้นำไปสักการะเจดีย์จุฬามณีที่สวรรค์ชั้น ดาวดึงส์ ชาวพุทธรุ่นก่อนเหล่านั้น อาจจะได้ เคยประจักษ์เจดีย์นี้ด้วยตนเองจริงๆ มาแล้ว ก็ได้ จึงได้มีศรัทธาความมั่นใจและความอิมใจ ในบุญของตน จนไม่หวั่นไหวเมื่อวาระสุดท้าย ของชีวิตมาถึง เพราะตลอดชีวิตของพวกท่าน ก็ได้ฝังพระอริยทรัพย์ไว้ในพระศาสนามากมาย รอการงอกเงยเป็นการศึกษาของกุลบุตรและ กุลธิดาในภพภาคหน้าสืบไป

ปัจจุบันความรู้ทางวิทยาศาสตร์บอกกับ เราว่า ดาว Arcturus (หรือ ดาวจุฬามณี นี้) เป็นดาวฤกษ์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕ เท่า ของดวงอาทิตย์ สว่างกว่าดวงอาทิตย์ถึง ๑๗๐ เท่า พระอาทิตย์อยู่ห่างจากเราไป ๘ นาทีแสง คือแสงใช้เวลาเดินทาง ๘ นาทีจากดวงอาทิตย์ จึงมาถึงโลก Arcturus นั้น ให้ทายซิว่าดาว จุฬามณีอยู่ห่างออกไปจากโลกเราเท่าไร ?

คำตอบก็คือ **๓๗ ปีแสง** - นั่นก็คือแสง (ซึ่งเดินทางได้เร็วมาก) กว่าที่จะเดินทางจาก Arcturus หรือดาวจุฬามณีนั้น มาปรากฏให้ เราเห็นบนโลกได้ในวันนี้ ก็ต้องออกเดินทางมา แล้วนานถึง.....๓๗ ปี !

ดังนั้น ถ้าท่านผู้ที่กำลังอ่านบทความนี้อยู่ มีอายุเกิน ๓๗ ปี ก็หวังว่าแสงคงจะได้เดินทาง มาถึงท่านบ้างแล้วละ ไม่มากก็น้อย ถึงเวลา ออกแสวงหาเนกขัมมธรรมกันบ้างแล้ว โโพธิ-

ปักขียธรรม ๓๗ หรือรัตนะในพระศาสนา
มิใช่เป็นมรดกธรรมที่จะรอรับเอาเฉยๆ ได้ แต่
เป็น ‘มรดกทำ’ ที่ถ่ายทอดได้โดยผ่านความ
เข้าใจ การศึกษา และการทำให้เกิดมีขึ้นได้ใน
ตัวเรา ผู้เป็นชาวพุทธเองเท่านั้น ส่วนพ่อออก
แม่ออกทั้งหลายที่มาปฏิบัติเนกขัมมธรรมที่วัด
จะได้ทราบว่าท่านไม่ได้มาปฏิบัติเพื่อจะได้ไป
อยู่บนสวรรค์หลังจากตายไปแล้วเท่านั้น แต่
ท่านกำลังอยู่บนสวรรค์ที่วัดนี้แหละบนปฏิบัติ
ที่ท่านกำลังทำ เพราะสวรรค์ในทัศนะของชาว
พุทธสามารถสัมผัสได้ถึงก่อนตายบนโลกใบนี้
แหละ ไม่ต้องรอให้ตายก่อนแล้วค่อยไป トラบไต

ที่ยังมีคนสร้างทาง トラบนั้นก็ยังมึสวรรค์อยู่
เสมอ มาช่วยกันสร้างสรรค์สังคมและใจเราให้
เป็นสวรรค์กันเถิด ในสังคมที่มีสัมมาทิฐินั้น
ควรจะชักชวนกันออกจากกาม มิใช่ชวนกันไป
หมกมุ่นอยู่ในกาม ชักชวนกันมาสัมผัสนิรา-
มิสสุข เนกขัมมสุข ที่ให้ผลเป็นสุขที่แท้จริง
มิใช่กามสุขที่มีเหยื่อล่อที่อาจได้สุขชั่วครั้งชั่ว
คราว แต่ให้ผลที่เป็นทุกข์กาลนาน เลิกวิงวาท
สวรรค์ข้างนอก แต่หันมาดูตัวอย่างมคคมาณพ
มาสร้างสวรรค์ (มคคะ) ภายในกันดีกว่า เพราะ
ถึงที่สุดแล้วไม่ใช่ ในสวรรค์ ทรอกณะ ที่มี
ความสุข แต่ในความสุขต่างหาก ที่มีสวรรค์

สวรรค์เทพ สู สวรรค์ทำ

สวรรค์ของฉัน มีไว้เรียน ไซ้เพื่อขอ
ถ้าขอได้ เราจะทำ ไปทำไม

ขอเสนอ สวรรค์ ของฉันบ้าง
ไม่ต้องรอ หลังตาย อีกหลายปี

สามสิบสาม เป็นเลขงาม ตามดิถี
ยี่สิบเจ็ด นักขัต - ตฤกษณ์

ยามราตรี แหงนมอง ขึ้นท้องฟ้า
นั่นแหละชั้น ดาวดิงส์ ดูให้ดี

อีกจุฬา- มณี ที่บนฟ้า
เหมือนเจดีย์ ที่ประทับ ประดับทรวง

สวรรค์จึง มีจริง ไซ้สิ่งฝัน
มีหลายแห่ง หลายมุม ฟังให้ดี

เบือจะรอ บนบาน จากศาลไหน
ฉันเข้าใจ สวรรค์งาม คือความดี

เพื่อเป็นทาง ส่องนำใจ ในวิถี
เริ่มที่นี้ ตรงนี้ ที่ฉันทำ ฯ

เป็นเลขดี ดาวดิงส์ ถึงสวรรค์
หนึ่งดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ห้า* พาพอดี

โกฏิตารา เคลื่อนกล่น บนวิถี
สวรรค์มี อยู่จริง ไซ้สิ่งลง

บนจุฬา มีดาวแดง แต่งยอดหลวง
นั่นแหละดวง ดาวจุฬา มหามณี

พาลเท่านั้น ไม่สดับ กลับละหนี
สวรรค์นี้ เรียนเอาไว้ อย่าให้มัว

* ดาวนักษัตรมี ๒๗ + ดวงจันทร์ ๑ และ + ดาวเคราะห์ที่เราสามารถมองเห็นบนท้องฟ้าได้ด้วยตาเปล่า (พลูหัส เสาร์ อังคาร ศุกร์ พุธ) อีก ๕ รวมได้ ๓๓ ดาวดิงส์พอดี

สามสิบสาม เป็นวัย ให้ครุ่นคิด
 เตือนใจว่า ชราภัย มาถึงตัว
 โบราณไกล วัยสิบหก นั้นผุดผ่อง
 ครั้นสำเร็จ สิบเจ็ดปี ที่กว้างงาน
 เป็นปู่ย่า ตายาย เริ่มตายแน่
 ควรออกบวช เร่งประพฤติ พรหมจรรย์
 ดาวดั่งส์ สามกับสาม รวมเป็นหก
 เป็นชื่อของ आयตนะ ทั้งหกใจ
 สามสิบสาม ตามตำรา คือธรรมรู้
 คือรวมชั้น จตุมมहा - ราชิกา
 เป็นธรรมใหญ่ฝ่ายโพธิปักข
 สี่ตัวล่าง เป็นฐาน สตินา
 สามสิบสาม ตัวบน แต่ละข้อ
 สัมมปป- ธานสี่เป็น ประธานใจ
 อินทรีย์ห้า ภาระห้า ไม่บกพร่อง
 โพชฌงค์เจ็ด มรรคองค์แปด จึงเปิดทาง
 พรหมจรรย์ ดั่งได้ไต่ บันไดสวรรค์
 เพราะตัวศีล คือศิลา - อาสน์นั้นไฉ
 ต้องออกศึก รบทัพ จับอสูร
 เปรียบดั่งพระ ออกศึกษา เร่งสังวร
 ยามปริฉัตร ผลิตอก และออกผล
 พบมรรคผล นิพพาน พันชาติพลัน
 คนส่วนใหญ่ พอได้เอ๋ย เรื่องสวรรค์
 สวรรค์จริง สิ่งไม่ตาย มีหลายนัย
 สวรรค์จริง ฤๅใช่สิ่ง มีไว้เสพ
 เราทุกคน ที่หล่นมา บนโลกา

ยามแรกพิศ เกศาทรงอก งอกจากหัว
 จะมามัว เมออยู่ใย ไม่ได้การ
 เป็นวัยครอง คฤหัสถ์ พัสถาน
 ลูกได้หลาน ร้องกัน สนั่นพลัน
 ถ้าจะแย่ หากอยู่ไป ไกลสวรรค์
 เหมือนเทวีธู มาเตือนจิต นิमितใน
 รูปเสียงรส กลิ่นสัมผัส มนัสไซ
 ยามใดได้ ผัสสะเลิศ เกิดเทวา
 มองตรงดู บวกสี่ไป ไขปัญหา
 ได้เลขมา สามสิบเจ็ด เคล็ดองค์ธรรม
 บนเขาหลัก พระสุเมรุ เห็นคมขำ
 เปรียบเป็นดั่ง ธรรมราชา พาคุ้มภัย
 เมื่อรวมต่อ เจ็ดพิสุทธิ หยุดสงสัย
 สี่ต่อไป อิทธิบาท เป็นบาททาง
 เปรียบประคอง อินทรีย์นวก ปกป้องทาง
 รู้ไว้บ้าง เพื่อสร้างสรรค์ สวรรค์ใจ
 องค์กรมฆวัน ก็คือพระ เธอรู้ไหม
 เหลืองบัณฑู - กัมพลไชร์ คือจิวร
 ดุจจิฐูร ออกสงคราม กลางสมร
 เหล่าอมร หนูนัจฉัย ได้ช่วยกัน
 เปรียบดั่งคน จบศึกษา จากสวรรค์
 นี่คือทาง สวรรค์ ของฉันไฉ
 บ้างหลงกัน ไปต่างๆ บ้างผลักไส
 ควรใส่ใจ มาเรียน เพียรศรัทธา
 แต่ภูมิเทพ เป็นสิ่ง ควรศึกษา
 มีสิทธิ์คืน เป็นเทวดา ถ้ารู้ทำ ฯ

มิตรในเดือนมืด

แม้วิญญาณ ฉันจะก้าว สู่วามมืด
ร้อยร้อยราว เรียนรู้ หมู่ดารา

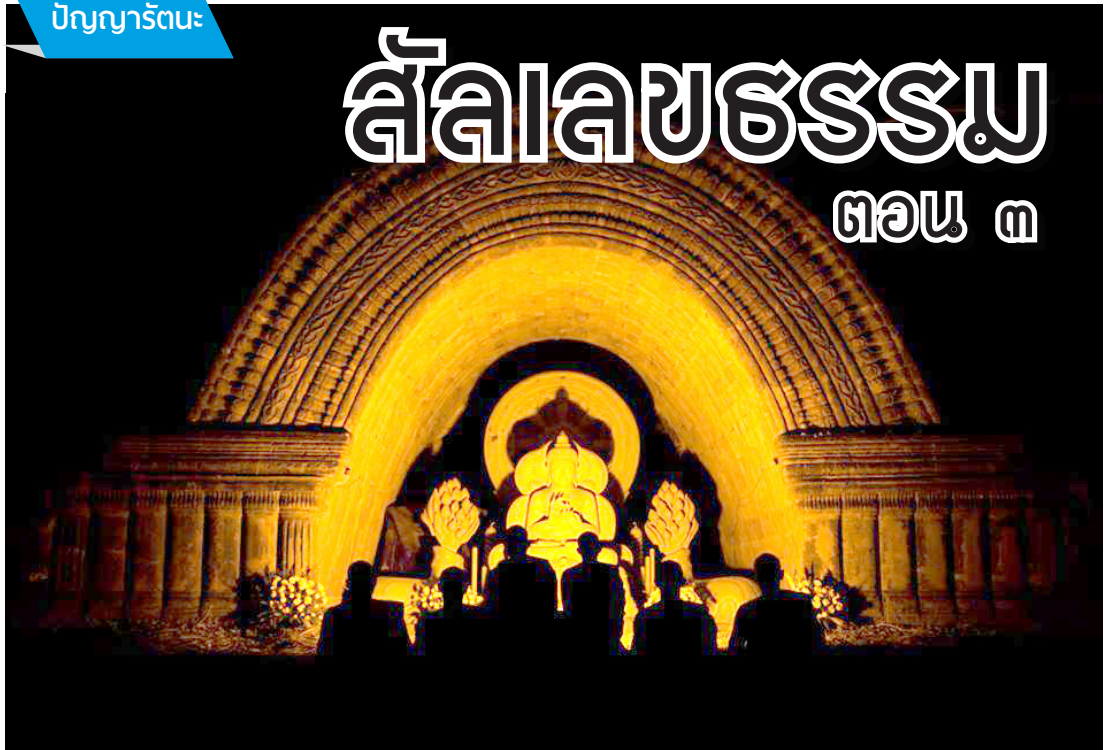
ใจขอสืบ ก้าวออกไป ในเวหา
เพราะฉันรัก ทุ่งฟ้า มากกว่ากลัว

คำคืนอันมืดมิด
โดดเดี่ยวเปลี่ยววิญญาณ
จากดาวจุฬามณี
จุดตกกระทบแก้ม

มองหามิตร ณ เบื้องฟ้า
จะมองหาใครมาแจม
สามสิบเจ็ดปีที่รอนแรม
ฉันกับแสงเป็นหนึ่งเดียว ๒

ปวีญา

ศีลาลักษณ์ธรรม

ตอน ๓

๔. การละอุปกิเลส ๑๖ ได้

อุปกิเลส แปลว่า กิเลสที่ทำให้จิตเศร้าหมอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. **อภิขณาวิสมโลภะ** โลภอยากได้ในทางทุจริต ได้กล่าวมาบ้างแล้ว ในอกุศลกรรมมถ ๑๐ ส่วนที่ว่าด้วยมโนทุจริต ธรรมที่จะนำมากำจัดกิเลสข้อนี้คือ **ความไม่โลภ** ความเป็นผู้มี ความปรารถนาน้อย (อัปปิจฉตา)
๒. **โทสะ** ความคิดประทุษร้ายผู้อื่น บางทีก็ประทุษร้ายตัวเองก็มีเหมือนกัน ธรรมที่จะนำมากำจัดกิเลสข้อนี้คือ **ความกรุณา**
๓. **โกรธะ** โกรธ คือขุ่นเคือง ถ้าระงับไม่ได้ก็จะพลุ่งพล่านออกมาเป็นโทสะ ธรรมที่จะนำมากำจัดก็คือ **ความเมตตา**
๔. **อุปนาหะ** ผูกโกรธไว้ ไม่ถึงกับพยาบาท ธรรมที่จะนำมากำจัดคือ **อภัยทาน** หรืออภัยธรรม
๕. **มักษะ** ลบหลู่คุณท่าน แรกว่าอกตัญญู อกตเวทีก อกตัญญู ไม่รู้คุณท่านผู้มีคุณ อกตเวทีก

ไม่ตอบแทนคุณท่านแม้มีโอกาส ส่วนมักษะนี้ แรกว่า ๒ อย่างแรกคือ ถึงกับปฏิเสธคุณของท่านเลยทีเดียว ธรรมที่จะนำมากำจัดคือ **การยอมรับบุญคุณ**ที่ท่านทำให้แล้ว

๖. **ปลาสะ** ตีเสมอ คือยกตนเทียมท่าน ไม่รู้จักประมาณตน ธรรมที่จะนำมากำจัดก็คือ **รู้จักประมาณตน**

๗. **อิสสา** ริษยา เห็นใครได้ดีทนไม่ได้ คนส่วนมากใช้คำว่า "อิจฉา" ในความหมายนี้ ที่จริงคำว่า "อิจฉา" แปลว่า ความต้องการ ไม่ใช่ริษยา เช่นคำว่า อัปปิจฉา (อัปปะ + ปิจฉา) แปลว่า มีความปรารถนาน้อย ไม่ปรารถนามาก ไม่มักมาก ริษยาเป็นกิเลสร้ายตัวหนึ่งที่ทำลายตัวเอง ทำลายผู้อื่น ผู้ปรารถนาความสุข ควรระวัง กิเลสตัวนี้ให้มาก ธรรมที่จะมาปราบกิเลสตัวนี้ก็คือ **มุทิตา** ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

๘. **มังจรรย์ะ** ความตระหนี่ ตระหนี่ลาภบ้าง ตระหนี่ที่อยู่บ้าง แม้จะมีเหลือเฟือก็ไม่ต้องการ

จะแบ่งปันให้ใคร เก็บไว้จนของเสียหายใช้การไม่ได้ ธรรมที่จะมาปราบกิเลสตัวนี้ ก็คือ **ทาน หรือจาคะ** ความเสียสละแบ่งปัน

๙. **มายา** เจ้าเล่ห์ บางทีใช้คำว่า “มารยา” หมายความว่า เสแสร้ง ไม่จริงใจ ท่านเล่าถึงเรื่องนกยางเจ้าเล่ห์ หลอกปลาไปกินเสียมากมาย ดาบสเจ้าเล่ห์ที่เอาเส้นหญ้าที่ตกลงบนศีรษะมาคืนเจ้าของบ้าน แต่ต้องการจะขโมยทองที่เขาฝากฝังไว้ที่ใกล้อาศรม คนประเภทนี้น่ากลัว ธรรมที่จะนำมาปราบกิเลสตัวนี้ก็คือ **สังจະ** ความจริงใจ แต่ต้องระวังวาจาด้วย แม้เราจะจริงใจ ก็ต้องพูดเฉพาะในสิ่งที่ควรพูด และในกาลที่ควรพูด ไม่ใช่อ้างว่าจริงใจแล้วพูดพรั่าเพรื่อไป

๑๐. **สาถะยยะ** โอ้อวด เช่น พูดโอ้อวดในคุณที่ตนไม่มีจริง ถึงจะมีจริงก็พูดแต่น้อยแก่คนที่ควรพูดด้วย ไม่ใช่พูดพรั่าเพรื่อไป ถ้าเป็นพระสงฆ์ พูดอวดคุณที่ไม่มีจริงแก่ชาวบ้าน ที่ท่านเรียกว่า “อวดอุตตริมนุสสธรรม” เช่น ฌานสมาธิ สมาบัติ มรรค ผล ท่านปรับถึงเป็นอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ธรรมที่จะนำมากำจัดกิเลสตัวนี้ก็คือ **โสรัจจะ** ความสงบเสถียร ความเจียมเนื้อเจียมตัว **นิวาตะ** ความอ่อนน้อมถ่อมตน

๑๑. **ถัมมะ** หัวดี คือไม่ยอมรับคำสั่งสอน คำตักเตือนจากผู้หวังดี ตื้อด้านบ้าง ตื้อดิ่งบ้าง ตื้อด้าน คือไม่ยอมทำตาม ตื้อดิ่ง คือดิ่งคนอื่นให้พลอยตื้อไปด้วยเช่นเดียวกับตน ธรรมที่จะนำมากำจัดกิเลสตัวนี้ก็คือ **โสวัจจัสสตา** ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย ไม่ยอมนผู้สอน **ปวารณา** คือเปิดโอกาสไว้เสมอให้ผู้หวังดีตักเตือนได้ ทำให้เป็นคนมีเสน่ห์ น่ารักน่าเอ็นดู

๑๒. **สารัมมะ** แข่งดี เช่น ตนเป็นผู้มีความดี

น้อยแต่ทะเยอทะยานต้องการจะแข่งดีกับผู้ที่มีความดีมาก เหมือนอึ่งอ่างในนิทานที่ต้องการจะพองตัวให้เท่าวัว แล้วก็ตัวแตกตาย นิทานเล่าไว้ว่า อึ่งอ่างตัวหนึ่งทิ้งลูกเอาไว้ ตัวออกไปหากิน มีวัวตัวหนึ่งมาเหยียบลูกของอึ่งอ่างตัวหนึ่งตาย โดยที่วัวไม่ได้เจตนา เมื่ออึ่งอ่างกลับมา ลูกที่ยังเหลืออยู่บอกว่า มีสัตว์อะไรก็ไม่รู้ตัวหนึ่งตัวใหญ่มาก มาเหยียบน้องตายไปแล้ว อึ่งอ่างถามว่าตัวโตแค่ไหน ลูกบอกว่าตัวใหญ่มาก อึ่งอ่างก็พองตัวขึ้น ถามลูกว่าเท่านี้ได้ไหม พองตัวขึ้นเท่าไรๆ ลูกก็บอกว่าไม่เท่าๆ ในที่สุดอึ่งอ่างก็ตัวแตกตาย

สมกับกลอนบทหนึ่งที่ท่านสอนไว้ว่า

อึ่งอ่างพองเท่าวัว ตัวบรรลีย์

ไม่รู้จักประมาณ พาลเสียคน

ธรรมที่จะนำมากำจัดกิเลสตัวนี้ก็คือ ความรู้จักประมาณตน ที่เรียกว่า **อัตตัญญุตตา** หรือ **มัตตัญญุตตา**

๑๓. **มานะ** ถือตัวทะนงตน เช่น มานะว่าเราสูงกว่าเขาเป็นต้น (ทั้งหมดมี ๙ อย่าง) ละได้ด้วย **การพิจารณาบ่อยๆ ซึ่งความไม่เที่ยง** ความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง คนจนอาจรวยได้ เศรษฐีอาจเปลี่ยนเป็นยากได้

๑๔. **อติมานะ** ดูหมิ่นท่าน มานะเป็นการยกตน อติมานะเป็นการชมผู้อื่น ดูหมิ่นผู้อื่น ละได้ด้วย

การพิจารณาเรื่อยๆ ว่า คนเรามีความรู้ความสามารถไม่เหมือนกัน บางคนฉลาดในบางอย่าง แต่โง่งในบางอย่าง บางอย่างคนหนึ่งทำได้ดี อีกคนหนึ่งทำไม่ได้เลย จึงไม่ควรดูหมิ่นกัน **ควรให้เกียรติกันตามฐานะและความสามารถของเขา** ถือคติว่าคนเราดีไม่ทั่วถ้วนไม่หมด เด่นในบางอย่าง ด้อยในบางอย่าง ความคิดอย่างนี้ทำให้ละอติมานะเสียได้

๑๕. **มทะ** มัวเมา เมาในวัยบ้ำงว้ายังหนุ่มสาว เมาในความไม่มีโรคบ้ำงว้ายังแข็งแรงอยู่ เมาในชีวิตบ้ำงว่าชีวิตยังอีกยาวนาน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งไม่แน่นอน บางคนตายตั้งแต่ยังเด็ก บางคนเมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาว บางคนในวัยกลาง บางคนในวัยชรา พระพุทธองค์ตรัสว่า **“ชีวิต พยาธิ กาล ที่ตาย สถานที่ทิ้งร่างกาย หมายถึงสถานที่ตายนั่นเอง และคติที่จะไปในภพหน้าหรือปรโลก ๕ อย่างนี้ไม่มีเครื่องหมาย ใครๆ รู้ไม่ได้”** เพราะฉะนั้น ไม่ควรมัวเมาในความเป็นหนุ่มสาว เป็นต้น

๑๖. **ปมาทะ** เลินเล่อ ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ความประมาทนั่นเอง ประมาท คือ ปราศจากสติ คือไม่ระวัง ชะล่าใจว่าไม่เป็นไรๆ ปล่อยปละละเลย กำจัดได้ด้วยสติด้วยความไม่ประมาท คือมีสติระวังอยู่เสมอ มีความรอบคอบ ท่านสอนให้ไม่ประมาทในการละกายทุจริต วาจทุจริต มโน

ทุจริต ในการละความเห็นผิด ทำให้ความเห็นให้ถูก รักษาจิตด้วยสติด้วยความไม่ประมาท คือระวังจิต

๑. ไม่ให้กำหนดในอารมณ์ที่น่ากำหนด
๒. ไม่ให้ขัดเคืองในอารมณ์ที่น่าขัดเคือง
๓. ไม่ให้หลงในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความหลง
๔. ไม่ให้มัวเมาในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา

ใน**วัตถุปมสูตร** มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ พระพุทธองค์ตรัสว่า เมื่อละอุปกิเลส ๑๖ ประการนี้ได้แล้ว ก็จะได้ปิติ สุข และสมาธิ เป็นต้น ส่วนใน**ธรรมททายาทสูตร** มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ พระสารีบุตรกล่าวกับภิกษุทั้งหลายว่า อุปกิเลส ๑๖ ประการนี้ย่อมละเสียได้ด้วยอริยมรรคมีองค์ ๘ มีสัมมาทิฏฐิเป็นต้น พระพุทธองค์ทรงแสดงผลหรืออานิสงส์ของการละอุปกิเลส ๑๖ ได้ ส่วนพระสารีบุตรแสดงทางปฏิบัติเพื่อให้ละอุปกิเลส คือ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ซึ่งเป็นหลักใหญ่หลักสำคัญ ส่วนคำขยายความเล็กๆ น้อยๆ ของข้าพเจ้าเป็นเพียงส่วนเสริม เพื่อให้ผู้เริ่มศึกษาเข้าใจง่ายขึ้น ไม่ขัดกับคำอธิบายของพระสารีบุตรเถระ แต่ประการใด ขอท่านผู้รู้โปรดพิจารณาด้วย

(โปรดติดตามอ่านต่อ ตอนจบ)

ภิกษุภาวะ

ความเป็นภิกษุต่างจากความเป็นคฤหัสถ์อย่างไรบ้าง ?

คำว่า ภิกษุภาวะ แปลว่า ความเป็นพระภิกษุ เป็นผู้ขอ เป็นผู้ทรงผ้าที่ตัดด้วยศาสตรา เป็นผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีภาระงานอันไม่เกื้อกูลแก่การครองเรือน แม้โดยประการทั้งปวง เป็นภาวะที่ประเสริฐ เป็นเพศที่สูงส่ง เพราะพ้นจากหีนเพศ อันเต็มไปด้วยกามที่ต่ำหยาบ และบาปอกุศลอันเป็นหีนธรรม (ธรรมต่ำทราม)

ภิกษุภาวะ เป็นผู้ทิ้งเรือน บวชด้วยความเป็นผู้ไม่มีเรือนแล้ว พ้นจากการนอนเบียดเสียดด้วยบุตรภริยา เป็นผู้แสวงหาโมกขธรรม (ธรรมเป็นเครื่องหลุดพ้นจากเครื่องจองจำคือชั้น ๕) ไม่ปรารถนากาม ไม่ปรารถนาลภ สักการะ ยศ ชื่อเสียง ไม่ปรารถนาภพ ไม่ปรารถนาอุปาทาน ชั้น ๖ เป็นผู้ตั้งความปรารถนาเพื่อความสิ้นไปแห่งภพชาติ ชรา มรณะ ฯลฯ เพื่อความสิ้นไปแห่งทุกข์ทั้งปวง

กามทั้งหลายไม่เที่ยง เหมือนหลุมถ่านเพลิง เหมือนร่างกระดูก เหมือนดอก แผลนหลาว ฯลฯ นำมาซึ่งทุกข์ แล้วเหตุไฉน พระภิกษุจึงจะปรารถนากามทั้งหลายเหล่านั้นเล่า ? เนกขัมมะเป็นสิ่งประเสริฐ เป็นความปลอดภัย โปร่ง โล่งใจ เป็นนิรามิสสุข ทั้งบรรพชา ภิกษุภาวะ ฌาน วิปัสสนา มรรค นิพพาน กุศลธรรมทั้งปวง ล้วนเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาแก่ภิกษุภาวะทั้งสิ้น

ความต่างกันของภิกษุกับคฤหัสถ์

เพศ - ภาวะ	ภิกษุ	คฤหัสถ์
๑. โดยเพศ	อุคตมเพศ	หีนเพศ
๒. โดยศีล	๒๒๗, จตุปารีสุทธิศีล, ไม่มีที่สุด	ศีล ๕, อุโบสถศีล, ศีล ๑๐, มีที่สุด
๓. ที่อยู่อาศัย	อนาคาริก - ไม่มีเรือน ไม่ยึดที่อยู่	อาคาริก - อยู่ในเรือน ยึดถือเรือน
๔. ปัจจัย ๔	พิจารณาทุกวัน ถ้าลืมนี่	ถ้าลืมนี่ไม่เป็นหนี้ หากินด้วยตน
๕. เลี้ยงชีพ	บิณฑบาตเลี้ยงชีพ ไม่เลี้ยงใคร	ต้องทำงานเลี้ยงตนและครอบครัว
๖. การศึกษา	ศึกษาไตรสิกขาเพื่อออกจากวัฏฏะ	ศึกษาหาความรู้เพื่อเลี้ยงชีพ ฯ
๗. ชีวิตเป็นอยู่	ยืนเดินนั่งนอนคนเดียว หลีกเร้น	คลุกคลีอยู่กับครอบครัว เพื่อน ฯ
๘. การแต่งตัว	ไม่แต่งตัว มีชุดเดียว ผ้า ๓ ผืน	ต้องแต่งตัวเสริมบุคลิก มีหลายชุด
๙. ธรรมเนียม	เป็นงานหลักประจำตัว ทุกวัน	มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ ตามแต่ใคร เห็นคุณค่า
๑๐. ฐานะสังคม	การมียศลาภเป็นใหญ่ถือว่าถูกสาป	ยังมีลาภยศมาก ยิ่งได้รับสรรเสริญ
๑๑. ความประสงค์	ขันติและโสรจจะ	ทรัพย์, กามคุณ
๑๒. ความนิยม	ปัญญา	ปัญญา (บางคน), เครื่องแต่งตัว
๑๓. ความมั่นใจ	ในศีล	ในศิลปะ, ในบุตร
๑๔. ความต้องการ	ไม่มีความกังวล ไม่ห่วงใย	การทำงาน, ไม่ให้หญิงอื่นร่วมสามี
๑๕. ความมีที่สุด	มีพระนิพพานเป็นที่สุด	การทำงานสำเร็จ, เป็นใหญ่ในเรือน

เป็นภิกษุ ภาวะ แสนประเสริฐ
รักาศิล มีธรรม นำเมตตา

เพศล้าเลิศ มุ่งตรง ทรงศึกษา
เสริมปัญญา พารู้แจ้ง เจาะแทงใจ

แสนสุขสม รมรื่น ขึ้นชีวิต
ไม่ว่าบุตร ภริยา หรือว่าใคร

ไม่ต้องคิด จิตวุ่นวน ถึงคนไหน
จึงโล่งใจ ได้สุข ทุกทิวา

คฤหัสถ์ ปัดกังวล ไม่พันจิต
ทั้งการงาน ว่านเครือ ทรัพย์สินานา

ยังต้องคิด ห่วงใย ในวงศา
เป็นที่มา พาทุกข์ ไม่สุขใจ

ถ้าไม่อยาก ทุกข์มาก ให้อากนักร
พระไตรรัตน์ ปัดเป่า เขมาใจ

ต้องหาหลัก พึ่งพา ที่อาศัย
เป็นเหตุให้ ไม่กังวล พันโอฆา

ถ้าแม่นเรา ชาวพุทธ ไม่หยุดยั้ง
ทั้งฉานเพ่ง เร่งฝึกหัด วิปัสสนา

เพิ่มพลัง หวังใจ ไตรสิกขา
ในไม่ช้า พาถึงแก่น แดนนิพพาน ๑๓

อาศัพทมูลวิทยาว่าลึก

เมื่อสองพันหกร้อยปีเศษ
เป็นครั้งแรกที่จักรผันกลางจักร

พระสรรเพชญ์ประทานธรรมคำสอน
เขจรอาศัพทมูลปัญณมี

ณ อธิปไตยมฤคทายวัน
บังเกิดพระรัตนตรัยไร้ราศี

นับเป็นมหัศจรรย์พื้นที่
เป็นที่พึ่งของโลกสฤจาวร

กราบพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์
ย่อมสบสุขพ้นโศกในโลกอุดร

แม้เจาะจงปฏิบัติตามคำสอน
ที่ท่านจรไปแล้วเห็นว่าจริง

ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ
ประพันธ์

เข้าพรรษา

ชวนมาศึกษาปฏิบัติธรรม

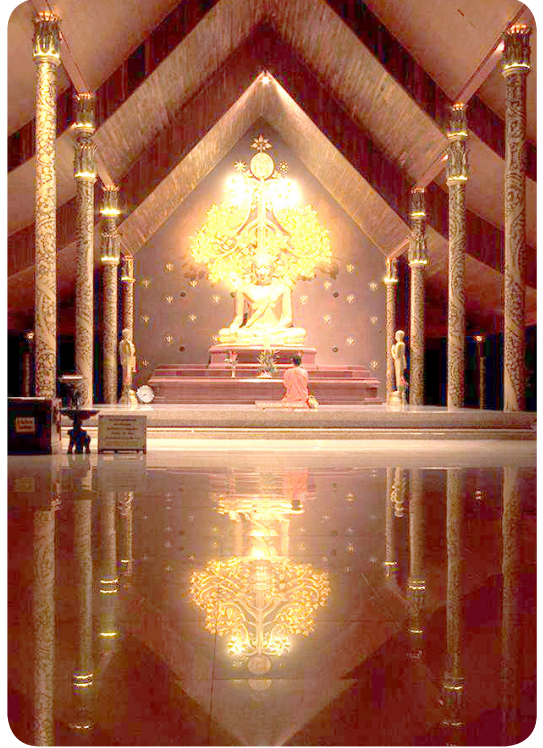
เข้าพรรษา ชวนศึกษา ปฏิบัติ
 ควรฝึกหัด ชัดเกลา ตั้งสัจจา
 เลิกเสพติด พืชสุรา ยามอมเมา
 เลิกเคี้ยวหมาก ปากแดงเปรอะ เซรอะฟันดำ
 เลิกเนื้อสัตว์ ตัดเหตุ เศษเบียดเบียน
 เครื่องสำอาง ราคาแพง แรงโลกีย์
 มาเรียนอ่าน ธรรมะ อันประเสริฐ
 ศรัทธาศีล จาคะงาม ตามขั้นตอน
 มากันเถิด เทิดรักษา ประเพณี
 เข้าพรรษา เล่าเรียน เพียรทางธรรม

ธรรมเคร่งครัด กว่าเดิม เพิ่มสิกขา
 ถือศีลห้า ศีลแปด แผดเผาธรรม
 เลิกบุหรี เผาปอด วอดเข้าค้ำ
 ล้วนพาใจ ตกต่ำ กามย่ำยี
 เลิกวาดเขียน ทาคิ้วปาก มากกามซี้
 หวยอัปรีย พาเกียจคร้าน ผसानอ่อนวอน
 จะเกิดพา สัมมา ทิฏฐิก่อน
 ไม่แคลนคลอน ไตรรัตน์ ตัดบาปกรรม
 สร้างความดี ให้อยิ่ง จิตตั้งต่ำ
 ทุกเข้าค้ำ ไตรมาส ศาสน์บูชา ๐

การเข้าพรรษา เป็นช่วงเวลาที่ต้องอยู่ประจำที่ใดที่หนึ่งตลอด ๓ เดือน ตั้งแต่สมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนมชีพอยู่ เพื่อให้พระได้มีเวลาอยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรมได้เต็มที่ ไม่ต้องเสียเวลากับการจาริกไปทีนนั่นนี่ หรือไปรับภารกิจปลีโพธภายนอกมากมาย พระจะได้ทำอะไรตามเจตนาความตั้งใจ หรือตั้งสัจจาธิฐานไว้ต่อเนื่องกัน ๓ เดือน เพื่อพัฒนาตนเองให้เจริญยิ่งขึ้น (ภาวนา) เพื่อการขัดขุดเกลาลดละกิเลส (สลเลข) บางประเด็นเป็นพิเศษเพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา เช่น ถือนั่งสมาธิบางข้อตลอด ๓ เดือน, อ่านพระสูตรในพระไตรปิฎก ๒๕ เล่มให้จบเฉลี่ยเล่มละ ๓.๖ วันๆ ละ ๘ ชม. = ๒๘.๘ ชม./ เล่ม, ปฏิบัติธรรมเครื่องในรูปแบบ คือ นั่งสมาธิลับเดินจงกรม วันละ ๘ ชม., ท่องสวดปาติโมกข์ให้จงได้, ท่องสวดกัจจายนสูตรให้จงได้, งดใช้ Social Network หรือใช้เท่าที่จำเป็น วันหนึ่งไม่เกิน ๑ ชม., งด - บุหรี่ - หมา - กาแฟ - น้ำอัดลม เป็นต้น

ส่วนฆราวาสอาจจะตั้งบะ (การบำเพ็ญเพียรเพื่อเผากิเลส) เช่น ใสบาตรทุกเช้า, ถือนั่งสมาธิ ๕ คีล ๘, นั่งสมาธิวันละ ๑ ชม., สวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น ทุกวัน, งดเหล้า - บุหรี่, งดกินเนื้อสัตว์ เพื่อเพิ่มเมตตากรุณา ความไม่เบียดเบียน, งดอาหารมือเย็น, งดมีเพศสัมพันธ์

ผู้หญิงอาจงดการพอกหน้าทาแป้งทาลิปสติก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนตนเอง, เพิ่มอินทรีย์พลความแข็งแกร่งของตนเอง ทำให้ตนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีสัจจะ มีความอดทน อดกลั้น มีวินัยบังคับตนเอง เพราะต้องต่อสู้กับกิเลสความยั่ววนทั้งหลาย ความเคยชิน ความเกียจคร้าน การเอาแต่ใจตนเอง การตามใจกิเลส และข้ออ้างทั้งหลาย เมื่อทำได้ดั่งตั้งใจ เป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ก็มีอานิสงส์เป็นบุญ คือ การชำระล้างกิเลสสันดาน เกิดปราโมทย์ ปีติ สุข ความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ความแข็งแกร่งของจิตใจมากขึ้น

ดังนั้น ผู้ที่ปฏิญาณตนว่าเป็นพุทธมามกะ จึงควรใช้ช่วงวาระพิเศษนี้ สร้างกุศลกรรมอันวิเศษ เพื่อเป็นเหตุแห่งความสุข ความสันต์ทุกข์ ที่เห็นผลเสวยผลในชาตินี้ และมีผลต่อเนื่องถึงชาติหน้าเทอญ ๆ

พระมาลัยเป็นใคร? มาจากไหน? ๕

บอกผู้อ่านมาแต่บทแรกแล้วว่า จะนำพาไปทัวร์นรกสวรรค์กับพระมาลัยเถระ แต่เป็นอันต้องแวะออกนอกทางหยิบเรื่องโน้นเรื่องนี้มาเล่าจนกลายเป็นสัพเพเหระ บางคนหงุดหงิดรำคาญรีบล่วงหน้าไปก่อนก็คงมี เอาเป็นว่าบทนี้เราไปทัวร์กันแน่นอน สำหรับผู้อ่านที่สนใจไม่ต้องมีการจองตัว ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่มีคำเตือนว่าไปแล้วให้รีบตามมัคคุเทศก์ให้ทัน หากมัวเถลไถล เพลิดเพลินดูตามรายทาง กลับมาไม่ทัน โทษกันไม่ได้นะ

เราทราบกันดีแล้วว่า พระมาลัยเถระนั้นเป็นพระอรหันต์ทรงอภิญา หมายความว่าทรงฤทธิ์จะเหาะเหินไปไหนก็เพียงกำหนดจิต

เข้ามานก็เป็นอันสำเร็จดั่งมโนรถ ด้วยความเป็นผู้ทรงอภิญาอีกทั้งต้องการสงเคราะห์สรรพสัตว์ จึงเป็นเหตุให้พระเถระเดินทางเข้าออกสามโลกโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิชา เพราะไม่ว่าจะไปยมโลกหรือสวรรค์โลกก็ล้วนได้รับการต้อนรับอย่างดี ไม่ต่างจากแขกวีไอพีในโลกมนุษย์ปัจจุบัน

พระมาลัยเถระนั้นเลือกที่จะไปเยือนนรกก่อน ไม่ทราบสาเหตุว่าเหตุใดพระเถระท่านจึงเลือกเช่นนั้น หากพิเคราะห์ดูตามลักษณะของมนุษย์สามัญอย่างเราท่าน ระหว่างคนสุขสบายกับคนทุกข์เพราะเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็ต้องเลือกไปช่วยคนที่กำลังทุกข์ก่อน ส่วนคนสุขสบายค่อยหาเวลาไปเยี่ยมทีหลัง หรือว่าไม่จริง หากตรงกันข้ามจากนี้แสดงว่า ตัวเราต้องรีบเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไว ไม่เช่นนั้นถือว่าเป็นคนประเภทเลือกคบคนเพราะผลประโยชน์

การลงไปยังยมโลกนั้นจำต้องพบกับพญายมราชก่อนเพราะเป็นใบผ่านทาง พญายมราชนั้นเห็นจะรู้จักพระสงฆ์องค์เจ้าเป็นอย่างดี พอเห็นผ้ากาสาพัศตร์ก็ก้มกราบโดยไม่สงสัยแต่อย่างใด ครั้นสนทนาถามไถ่ชื่อเสียงเรียงนามและวัตถุประสงค์ของการมาแล้ว ยิ่งศรัทธาพระเถระมากขึ้น ดีใจที่พระมาโปรด เพราะแต่ไหนแต่ไรมาไม่เคยมีพระสงฆ์ผ่านมาในลักษณะนี้ ยกเว้นพวกทำกรรมชั่วในผ้าเหลืองแล้วมาเสวยผลกรรม

พระมาลัยเถระนั้นแจ้งพญายมราชว่า เหตุที่มาครั้งนี้ เพื่อต้องการนำเอาเรื่องราวของสัตว์นรกไปเทศนาสั่งสอนให้มนุษย์โลกได้รับรู้ถึงบาปกรรม จะได้เกรงกลัวละอายต่อการทำบาป เพราะชาวโลกนั้นหนักเรื่องบาปมากกว่าเรื่องบุญ หากได้ทราบถึงความทุกข์ทรมานของ

สัตว์นรกภูมิ จะทำให้เกิดความเกรงกลัวหันมาทำความดีมากขึ้น ครั้นฟังดังนั้นพญามราชนั้นได้ยกมือสาธุเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันนี้ นรกภูมิก็แออัดยัดเยียดจนไม่มีที่จะยืนแล้ว

พระมาลัยเถระถามพญามราชว่า จะรู้ได้อย่างไรว่าใครสมควรเข้าคอร์สควบคุมพฤติกรรมในนรกภูมิ มีวิธีสแกนด้วยระบบเทคโนโลยีอันล้ำหรือไม่

พญามราชตอบพระเถระว่า “พระคุณเจ้า ไม่มีอะไรสลับซับซ้อน เพียงแต่ตอบปัญหาว่า เทวทูต ๕ คืออะไร และเมื่อเห็นเทวทูต ๕ แล้วมีความรู้สึกอย่างไร? หากสามารถตอบปัญหา นี้ได้อย่างกระจ่างชัดเจน ก็เป็นอันผ่านด่าน ไม่ต้องมาทบทวนทุกขีในนรกภูมิแล้ว”

“เทวทูต ๕ คืออะไรบ้าง” พระเถระถามพญามราชตอบว่า เทวทูต ๕ คือ คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนถูกจองจำ และคนตาย หากเคยเห็นแล้ว คิดตรงตามด้วยเหตุและผล ก็จะพบสาเหตุ แล้วเกิดความสังเวชใจ แต่โดยมากผู้ผ่านเข้าสู่ประตูนรกจะตอบไม่ได้ เพราะ

สัญญาแต่ชาติเก่าหลังตัดขาดไป จึงต้องเสวยกรรมทุกข์ทรมานในนรกภูมิจนกว่าหมดเวรหมดกรรม

หากเราพิจารณาตามความเป็นจริง เห็นว่าเป็นเรื่องยากนักที่คนไปยืนอยู่ตรงนั้นจะสามารถตอบปัญหาพญามราชได้ เพราะภาพเบื้องหน้าล้วนแล้วแต่น่ากลัวหวาดเสียวสยดสยอง ทั้งเสียงกรีดร้องด้วยความเจ็บปวดทรมาน ทั้งเสียงคำรามของเหล่ายมบาล อีกทั้งเสียงของอาวุธเหล็กที่กระทบกัน เพียงแค่อ้าปากก็แทบจะไม่มีเสียงหลุดออกมาแล้ว

พระมาลัยเถระนั้นแจ้งพญามราชว่า จะเที่ยวชมนรกทุกขุมจะารู้แจ้งเห็นจริงพญามราชยินดีอย่างยิ่งพร้อมทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์นำบรรยายถวายเป็นความรู้ทุกขอกทุกมุมทุกขุม แต่ละขุมที่พระมาลัยเถระผ่านไปล้วนเกิดความสังเวชสลดใจ เพราะมีแต่เสียงโหยหวนกรีดร้องด้วยความเจ็บปวดทรมานด้วยเวทนา เพื่อสงเคราะห์บางแห่งพระเถระผ่อนหนักให้เป็นเบาด้วยการบันดาลอิทธิทธิสังขารให้ยมบาลหยุดทรมานสัตว์นรกชั่วคราว บางแห่งก็บันดาลให้ฝนตก บางแห่งก็ดับไฟนรกชั่วคราว บางแห่งก็บันดาลให้เกิดสายฝนรสหวานสำหรับสัตว์นรกผู้โหยหิวได้ดื่มกินดับกระหาย บางแห่งก็แสดงเทศนาธรรมเพื่อช่วยให้กำลังใจ

นรกแต่ละขุมที่พระมาลัยเถระผ่านไปก็จะได้ยินสัตว์นรกแต่ละตัว ประกาศชื่อโคตรตระกูลของตัวเอง ยกมือไหว้วานพระเถระไปบอกญาติพี่น้องให้ช่วยทำบุญทำทานอุทิศส่วนกุศลถึงตน จะได้รับรอดพ้นจากพันธนาการอันแสนโหดร้ายทรมาน และไปเกิดในภพภูมิที่ดีกว่านี้

นอกจากพระมัลลยเถระจะสอบถามเรื่องราวของสัตว์นรกแล้ว ยังได้ถามที่มาที่ไปถึงตำแหน่งพญายมราชาว่าต้องสมัครผ่านการทดสอบจากที่ไหน ใครเป็นผู้กำหนดให้มาดำรงตำแหน่งนี้ และมีความพอใจมากน้อยแค่ไหน

พญายมราชาคงเห็นว่าหากตอบไปจะเป็นนิทานเรื่องยาว จึงอธิบายเพียงว่าสรรพสัตว์ดำเนินไปด้วยกรรม กรรมเป็นตัวส่งให้เป็นการมาดำรงตำแหน่งพญายมราชาก็เป็นเพราะเศษเสี้ยวของกรรมนำพามา และเมื่อดำรงตำแหน่งแล้วก็ต้องทำหน้าที่ไม่ให้บกพร่อง ส่วนการทรมานสัตว์นรกก็เป็นหน้าที่ คำว่าสงสารนั้นมีตราบเท่าที่เป็นปุถุชน แต่หน้าที่รับผิดชอบไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ครั้นได้ฟังเช่นนี้พระมัลลยเถระยินดีนัก ได้สาธุการพร้อมอำลากลับโลกมนุษย์

ส่วนใครมีปัญหาต้องการอยากรู้มากกว่านี้ก็อยู่คุยกับพญายมราชาได้ หรือจะคอยสังเกตการณ์เพิ่มเติมจนรู้ละเอียดแน่ชัดก็ไม่ว่ากัน เพราะนรกภูมิเปิดกว้างสำหรับทุกคนอยู่แล้ว

หากเราศึกษาให้ดีจะเห็นว่า เป้าหมายที่พระมัลลยเถระมุ่งหน้าลงไปสู่ยมโลกนั้น มิได้ไปพบพญายมราชาเพื่อสนทนาธรรม หรือมิได้ไปทัศนาศัตว์นรกที่ถูกจองจำหรือทรมานเพราะกรรมเก่าแต่หนหลัง แต่ต้องการเก็บข้อมูลรายละเอียดทั้งการรับรู้ด้วยสายตาและได้ยินเรื่องราวจากปากเหล่ายมบาล เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการแสดงเทศนาธรรมแก่ชาวโลก นี่คือหลักแห่งการเทศนาธรรมอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา

กล่าวกันว่า ครั้นพระมัลลยเถระกลับมาจากนรกภูมิแล้ว ได้นำข่าวไปบอกแก่ญาติพี่น้อง

น้องของสัตว์นรกทุกตัวตน จนเป็นเหตุอัศจรรย์ใจแก่ญาติพี่น้องเหล่านั้น ต่างศรัทธาหันมาถวายสักการะพระเถระเป็นจำนวนมาก ผู้คนเหล่านี้เองเป็นพยานบุคคลยืนยันเวลาพระเถระแสดงธรรมเทศนาเรื่องนิรยกราชา จนมีผู้คนเกรงกลัวตัวบาปพากันหันมาทำความดีเป็นจำนวนมาก นับได้ว่า การนิราศนรกภูมิครั้งนี้ มิได้เสียประโยชน์แต่อย่างใด

อยู่มาวันหนึ่ง พระมัลลยเถระได้พบอุบาสกเชื้อญาติคนหนึ่ง ถี้อดอกบัวชูเหนือหัว กล่าวคำบูชาพระเชี้ยวแก้วซึ่งประดิษฐานบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยจิตเป็นภรรณาพระเถระจึงอาสา นำดอกบัวไปถวายพระเชี้ยวแก้วบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพียงบันดาลอิทธิภิสังขารก็ได้ไปปรากฏตัวบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ยังไม่ทันเอ่ยปากถามอะไรใคร ก็มีบุรุษกายสีเขียวพร้อมเครื่องทรงสีเขียวมายืนอยู่ด้านหน้าพร้อมยกมือพนม สอบถามชื่อเสียงเรียงนาม ครั้นทราบว่ายืนอยู่ด้านหน้าตนเป็นพระอินทราชา ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระเถระก็กล่าวสาธุการยินดี

ไม่ทราบว่ายืนอยู่ด้านหน้าพระอินทราชาประสงค์จะทดสอบภาวะพระอรหันต์หรือไม่ เพราะได้นิมนต์พระเถระไปยังไพชยนต์ปราสาทอันสวยงามอลังการ พรั่งพร้อมด้วยนางฟ้านางอัปสรสวยสดงดงามเป็นอันมาก นอกจากนั้น ยังได้ถามปัญหาอันลุ่มลึกมากมายหลายข้อ แต่ธรรมตาของพระอรหันต์ประเภทปฏิสัมภิทาย่อมมิใช่เรื่องยากในการตอบปัญหาธรรม

พระเถระนั้นได้ทดสอบเขาวนปัญหาพระอินทราชาหลายข้อ นับตั้งแต่เรื่องความมาก ชื่อ ความมากภรรยา และความมากบุญญาธิการ ทุกข้อพระอินทราชาสามารถตอบได้

อย่าฉะฉาน แต่พอมาถึงเรื่องบุญญาธิการเสียงกลับเบาลง โดยสารภาพว่า เรื่องบุญนั้นยังเป็นรองเทพบุตรอีกหลายองค์ เวลาเทพบุตรเหล่านั้นเดินทางมาใกล้ ตนต้องรีบหลบ เพราะรัศมีสู้เขาไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้ต้องหาช่องทำบุญกับพระอรหันต์หลายครั้ง

ครั้งแล้วพระเถระได้ถามถึงพระจุฬามณีเจดีย์ว่าประดิษฐานอะไร

พระอมรินทราธิราชได้ตอบพระเถระว่า ประดิษฐานพระโมลี สมัยเจ้าชายสิทธัตถะ อธิษฐานออกผนวชที่ฝั่งแม่น้ำโนโฆมาที และประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว สมัยโทณพราหมณ์ แจกพระบรมสารีริกธาตุ

พระเถระนั้นทราบบว่าพระอินทราธิราชได้ขโมยพระเขี้ยวแก้วมาจากมวยผมของโทณพราหมณ์ จึงถามว่า “พระโมลีไม่สงสัย แต่ใครรู้ว่าพระเขี้ยวแก้วชื่อว่าเป็นกิริยาขโมยหรือไม่”

คำถามเช่นนี้ทำให้พระอินทราธิราชถึงกับไปไม่เป็น กว่าจะหาเหตุผลมาอ้างก็เหงื่อแทบแตก อาศัยว่าพระเถระช่วยหาอุปัมาอุปไมย มาสนับสนุนจึงรอดตัวไป

ครั้งแล้วพระเถระได้แจ้งจุดประสงค์การเดินทางมาดาวดึงส์เทวโลกครั้งนี้ พระอินทราธิราชได้แสดงความยินดีพร้อมเป็นมัคคุเทศก์ กิตติมศักดิ์เชิญพระเถระไปไหว้พระจุฬามณีเจดีย์ พระเถระทราบบว่าพระศรีอารยณ์นั้นเดินทางมาไหว้พระจุฬามณีเจดีย์เช่นกัน ครั้นพระอินทราธิราชแจ้งว่าพระศรีอารยณ์จะเดินทางมาไหว้พระจุฬามณีเจดีย์เดือนละ ๓ ครั้ง กล่าวคือวันขึ้น ๘ ค่ำ วันแรม ๑๔ ค่ำ และวันขึ้น ๑๕ ค่ำ วันนี้เป็นวาระครบรอบอีกวันหนึ่งที่พระศรีอารยณ์จะเดินทางมาไหว้พระจุฬามณีเจดีย์ พระคุณเจ้ามีโอกาสดำเนินปะพระศรีอารยณ์เป็นแน่

ขณะเดินทางไปพระจุฬามณีเจดีย์นั้น พระมาลัยเถระได้พบเทพดาจำนวนมากล้วนสวมผ้าแพรพรรณหลากหลายสี งดงามวิไลศมาหราเกินเครื่องแต่งกายของโลกมนุษย์ ได้สอบบถามพระอินทราธิราชถึงบุรพกรรมเก่าแต่หนหลังของเทพดาเหล่านั้น ทราบบว่าผลแห่งทานศีลและภาวนาล้วนมีอานิสงส์มหาศาล ส่งผลให้มาเกิดในวิมานอันใหญ่โตโรฐาน ทานเล็กน้อยแม้แต่การให้อาหารสัตว์เดรัจฉานก็ยังมีอานิสงส์มากมาย

ครั้งเดินทางถึงพระจุฬามณีเจดีย์และกราบนมัสการนั้น พระอินทราธิราชแจ้งว่าบัดนี้พระศรีอารยณ์และบริวารได้เดินทางมาถึงพระจุฬามณีเจดีย์แล้ว ครั้นพระศรีอารยณ์ได้เห็นพระมาลัยเถระได้น้อมนมัสการพร้อมสอบบถามชื่อเสียงเรียงนามและถิ่นกำเนิดภูมิภคานา ครั้นแจ้งว่าพระเถระเป็นชาวชมพูทวีปจึงถามว่า **ชาวชมพูทวีปครั้งถวายทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา ได้ตั้งความปรารถनावัวอย่างไร**

พระเถระตอบว่า “ดูกรพระราชสมภารผู้ประเสริฐ นรชาติชายหญิง สาธุชนผู้เป็นสัมมา-

ทิวทัศน์หนุ่มแก่ปานกลางก็ดี กระทำการกุศลสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอย่างต่ำเพียงข้าวทัพพีหนึ่งใส่ลงในบาตรภิกษุและสามเณรก็ดี ตั้งดอกไม้ดอกหนึ่งกระทำให้สักการบูชาพระรัตนตรัยก็ดี ใจปรารถนาแต่ล้วนจะขอพบพระศาสนาของพระองค์ว่า ด้วยเดชะผลทานศีลที่ข้าพเจ้าได้กระทำครั้งนี้ ขอให้ได้พบองค์พระบรมโพธิสัตว์ศรีอารย เมื่อท่านได้ตรัสเป็นพระสัพพัญญูสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตกาล”

ครั้นทราบเช่นนั้นแล้ว พระศรีอารยได้สำแดงเรื่องราวอันจะพึงเกิดมีในกาลแห่งพระองค์ว่ามีความสมบูรณ์พร้อมด้วยอะไรบ้าง ผู้คนสมัยนั้นเป็นเช่นไร พร้อมทั้งความเป็นอยู่ของผู้คนเป็นอย่างไรบ้าง (ใครสนใจมากกว่านี้ เห็นว่าไปหาหนังสืออ่านเอง)

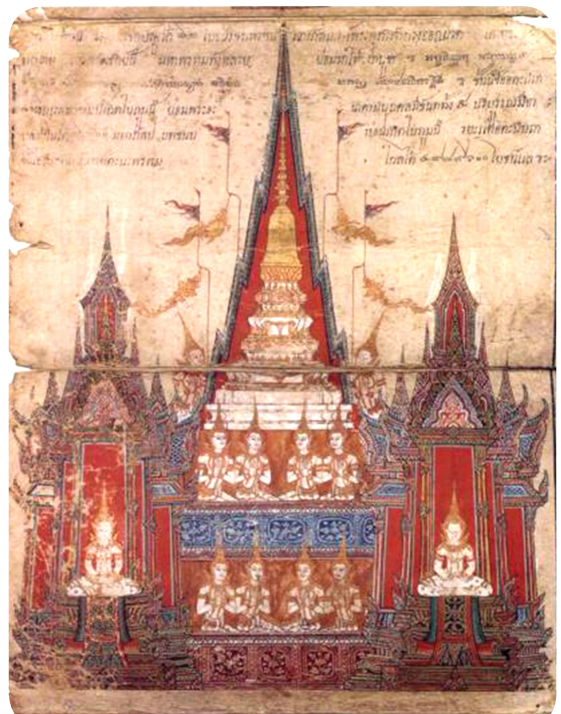
ครั้นพระมาลัยเถระถามว่า หากมนุษย์ปรารถนาจะพบศาสนาของพระองค์ควรทำเช่นไร พระศรีอารยตรัสว่า “ถ้านรชนชายหญิงทั้งปวง มีความปรารถนาจะพบซึ่งโยมอันบรรลุถึงพระสัพพัญญุตญาณในอนาคต จงให้มนุษย์ทั้งหลายจัดแจงเครื่องสักการบูชา คือประดับน้ำมันพันหนึ่ง รูปเทียนดอกไม้พันหนึ่ง ดอกอุบลเขียวพันหนึ่ง ดอกสามหาวพันหนึ่ง ดอกอัญชันพันหนึ่ง ดอกคูนพันหนึ่ง ธงผ้าพันหนึ่ง ธงกระดาษพันหนึ่ง ฉัตรพันหนึ่ง ขนมหกล้วยอ้อยพันหนึ่ง ให้นำมาทำสักการบูชาพระธรรมเทศนามหาเวสสันดรชาดก แล้วนั่งสดับให้จบในเวลาวันเดียวกัน จึงจะได้สำเร็จพระอรหัตผลพร้อมด้วยพระปฏิสัมภิทาญาณ เฉพาะพระพักตร์แห่งพระศรีอารยในอนาคต”

ผู้เขียนเชื่อว่าเหตุที่เน้นมหาเวสสันดรชาดก เพราะมีความละเอียดลึกซึ้งมีนัยกว้างขวาง เหมาะสำหรับผู้มีสติปัญญามาก แต่ยาก

สำหรับผู้มีปัญญาน้อยเพราะไม่แจ้งอรรถาธิบายตามนัยน้อยใหญ่ของชาดกเรื่องนี้ ซึ่งมีความลุ่มลึก ยากต่อการตีความ จำต้องใช้ปัญญาพิจารณา

พระมาลัยเถระนั้นได้ประสบกับเรื่องราวมากมายบนสวรรค์โลก ครั้นกลับมายังมนุษย์โลกแล้ว ได้แสดงพระธรรมเทศนาตามนัยที่ได้พบปะสนทนากับพระอินทราชาและพระศรีอารย จนมีมนุษย์ละเว่นบาปกรรมหันมาประกอบกรรมทำดีเป็นจำนวนมาก トラบช่วยอายุขัยของพระเถระ

จบเรื่องพระมาลัยเพียงเท่านี้ ให้สำรวจเพื่อนร่วมทางด้วยว่ามีใครตกหล่นอยู่ในรกภูมิหรือสวรรค์ภูมิหรือไม่ หากยังปรารถนาอยู่ก็แล้วแต่บุญกรรมของใครของมัน สักวันคงหาทางกลับได้เอง หรือไม่กลับก็ทำบัตรสมาชิกถาวรเสียเลย จะได้ไม่ต้องห่วงเรื่องการต่ออายุให้เสียเวลา

ปฏิบัติบูชา

๑. เข้าพรรษา อึกครา เวียนมาถึง
จักบูชา พระศาสดา ด้วยสิ่งใด
  ๒. ลาภแลยศ หมดถ้วน ล้วนอามิส
ไม่สรรเสริญ เยินยวน ขวนอาตุร
  ๓. บูชาด้วย ปฏิบัติ ตัดกิเลส
ตถาคต ชมชื่น รื่นมิเบา
  ๔. เริ่มต้นศีล สังวร มาก่อนเพื่อน
ปาริสุทธิ ศีลสำนัย ไม่ร่อนรน
  ๕. ชุุดงค์คุณ บุญใหญ่ ไม่ควรละ
อาสวะ อนุสัย วิสัยมาร
  ๖. สมณะ ละตัณหา ท่านว่าไว้
วิปัสสนา อวิชชา พร่าผจญ
  ๗. หากบริษัท ทั้งสี่ มีสำนึก
ได้เกิดมา พบศาสนา อันบวร
  ๘. วันและคืน ล่วงไป ไม่หวนกลับ
อย่ามัวหลง เพลินกาม ให้อ่ามใจ
  ๙. ภารกิจ สี่อย่าง ต่างเร่งรู้
ชีวิตใคร ไม่รอท่า อย่ากังวล
  ๑๐. สังขารา สัสสะตา ว่า นัตถิ
แม้ลาโลก โศกสร้าง สว่างเอย
- ท่านซาบซึ้ง คำสอน บวรใหม่ ?
จึงจักได้ ควรค่า น่าเทิดทูน
พระพิชิต มาระ สละสุญ
ควรเพิ่มพูน ภาวนา บูชาเรา ฯ
อันเป็นเหตุ ทุกขัง ตั้งไฟเผา
ควรน้อมเอา ปฏิปทา มาใส่ตน
เครื่องย้าเตือน ไม่ละลัง ถ้าหวังผล
คงได้ยล อมตา มิช้านาน
สลลชะ ขัดเกลา เข้าปหาน
ล้วนเป็นฐาน สมุทัย ให้เวียนวน
นิวรรณไกล ห่างจิต สัมฤทธิ์ผล
กิเลสพัน วิปัลลาส ต้องขาดตอน
หวนระลึก ถึงพระธรรม ที่พร่ำสอน
จงสังวร อย่าประมาท อาจเสียใจ
เวลาลับ ไกลดับดับ สิ้นสงสัย
ถอนอาลัย ในขันธห้า ที่พาวน
อย่าตายดู เพิกเฉย เสวยผล
เพียรฝึกตน ภาวนา อย่าละเลย
ควรดำริ เนื่องนิตย์ ญาติมิตรเอย
ได้ชมเชย พระนิพพาน สราญครัน ฯ

- ❖ วิชชาธรรม :
ปัญญาเรื่องศีล ตอน ๑
- ❖ ปรากรธรรม :
สำนักปฏิบัติธรรมที่สมณาม ๑ ตอน ๒
- ❖ ชวนรู้ :
แนะนำสถานศึกษาธรรม
- ❖ พระธรรมเทศนา :
ความดีที่แตกต่าง
- ❖ ปัญญาภิวัตน์ :
ธรรมะ ๓๗ ตอน ๓

- ❖ กวีนิพนธ์ : มิตรในเดือนมืด
- ❖ ปัญญาธิษณะ :
ศีลลขธรรม ตอน ๓
- ❖ ชวนอ่าน : ภิกขุภาวะ
- ❖ กัศนะ :
เข้าพรรษาชวนมาศึกษาปฏิบัติธรรม
- ❖ มอญเทศ - มอญไทย :
พระมาลัย ตอน ๕